

OPINNÄYTETYÖ

”MAAILMA OPPIAINEENA”

Globaalikasvatuksen nykytilan selvitys ja
Nälkypäivä-keräys aiheisen verkko-oppimateriaalin
kehittämissuhteet kokoava analyysi

Julia Luukko

Yhteisöpedagogi
(210 op)

02/2022

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi

Tekijät: Julia Luukko

Opinnäytetyön nimi: ”Maailma oppiaineena” Globaalikasvatuksen nykytilan selvitys ja Nälkpäivä verkko-oppimateriaalin kehitysehdotukset kokoava analyysi

Sivumäärä: 47 ja 5 liitesivua

Työn ohjaaja(t): Antti Pelttari

Työn tilaaja(t): Suomen Punainen Risti

Tämä opinnäytetyö tarkastelee globalisaatiota, globaalikasvatusta ja digitaalisia verkko-opetusmateriaaleja. Opinnäytetyöni selvittää globaalikasvatuksen nykyhetkisen opetuksen tilan suomalaisissa kouluissa, sekä miten digitaalisia oppimateriaaleja voidaan hyödyntää opetuksessa.

Työn tilaaja on kansalaisjärjestö Suomen Punainen Risti. Opinnäytetyö on toteutettu yhteistyönä varainhankinnan ja koulu yhteistyön kanssa. Tämän työn teoreettinen viitekehys koskee globalisaatiota, globaalikasvatusta ja verkko-opetusmateriaaleja. Opinnäytetyön kehittävänä työnä on luotu digitaalinen verkko-opetusmateriaali, jonka aiheena on Nälkpäivä-keräys.

Punainen Risti järjestää vuosittaisen Nälkpäivä aiheisen keräyksen, jonka tarkoituksena on kerätä rahaa järjestön katastrofirahastoon. Minua pyydettiin luomaan verkko-oppimateriaali osana Punaisen Ristin Nälkpäivä-keräys aiheista kokonaisuutta. Verkko-oppimateriaali koskee globaalikasvatusta ja se sisältää erilaisia informatiivisia tekstejä, kuvia ja videoita. Lisäksi siinä on erilaisia interaktiivisia tehtäviä toteutettavaksi oppilaiden kanssa. Materiaali on suunniteltu käytettäväksi kouluissa ala-, ja yläasteella sekä toisella asteella.

Opinnäytetyöni tutkimus lähti selvittämään, miten tämä verkko-opetusmateriaali toimii sen loppukäyttäjillä. Kohderyhmänä tutkimuksella olivat oppimateriaalia käyttäneet opettajat. Lähdin toteuttamaan tutkimusta teemahaastattelua käyttäen. Haastateltavien saaminen osoittautui jokseenkin haastavaksi, joten kohderyhmää on laajennettu tutkimaan globaalikasvatusta yleisemmällä tasolla. Loppujen lopuksi haastattelut toteutettiin kolmelle eri koulujen opettajille ja kahdelle eri kansalaisjärjestön globaalikasvatuksen asiantuntijalle. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää opettajien käyttökokemuksia materiaalin ja kokemuksen pohjalta ja siten tuottaa kehittämissuhteita, joita Punainen Risti voi hyödyntää rakentaessaan ensi vuoden Nälkpäivä-keräys aiheista oppimateriaalia. Lisäksi keräsin tietoa globaalikasvatuksen tilasta tämän päivän kouluopetuksessa haastattelemiltani asiantuntijoilta.

Asiasanat: globalisaatio, globaalikasvatus, verkko-opetusmateriaalit, kehittäminen

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community educator

Author: Julia Luukko

Title: "The world as a subject" Analysis of the current state of global education and improvement proposals for Hunger day online learning material

Number of Pages: 47 and 5 attachment pages

Supervisor(s): Antti Pelttari

Commissioned by: Finnish Red Cross

This thesis is about examine globalization, global education, and digital online teaching materials. My thesis examines the current state of global education in Finnish schools and how digital learning materials can be utilized in teaching.

This thesis was commissioned for the Finnish Red Cross, a non-governmental organization. The thesis has been implemented in cooperation with fundraising and school cooperation. The theoretical framework of this work concerns globalization, global education, and e-learning materials. As a developing work of the thesis, a digital online teaching material has been created, the topic of which is the Hunger Day fundraising.

The Red Cross is organizing an annual fundraiser on Hunger Day to raise money for the organization's disaster fund. I was asked to create an online learning material as part of the Red Cross Hunger Day fundraising. The online learning material is about global education and includes a variety of informative texts, images, and videos. In addition, it has a variety of interactive tasks to accomplish with students. The material is designed for use in schools in elementary-, secondary- and high schools.

The research started to find out how this online teaching material works for its end users. The target group of the study was those teachers who used the learning material. I set out the study to conduct the research using a thematic interview. Getting interviewees proved to be somewhat challenging, so the target group has been expanded to explore global education at a more general level. After all, interviews were conducted with three different school teachers and two different non-governmental organizations global education experts. The aim of the study was to find out the teachers' user experiences based on the material and experience and thus to produce development suggestions that the Red Cross can utilize in building the learning material on next year's Hunger Day fundraising. In addition, I gathered information on the state of global education from the experts I interviewed in today's school education.

Keywords: globalization, global education, online learning materials, development

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1.	JOHDANTO.....	6
1	TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	8
	1.1 Suomen Punainen Risti	8
	1.2 Nälkäpäivä-keräys	9
	1.3 Kehittämistyön tarve, tuotos ja kohderyhmä	9
2	GLOBALISAATIO JA GLOBAALIKASVATUS	11
	2.1 Globaalikasvatus	12
	2.2 Globaalikasvatuksen historia	14
	2.3 Kriittinen globaalikasvatus ja median välittämät mielikuvat.....	17
	2.4 Globaalikasvatusta tarjoavat järjestöt	18
	2.5 Globaalikasvatuksen tutkimusverkostot	19
	2.6 Koronaviruspandemian vaikutukset	20
	2.7 Globaalikasvatustyö Euroopassa	21
3	VERKKO-OPETUSMATERIAALIT JA NIIDEN HYÖDYNTÄMINEN	23
	3.1 Digitaalisen oppimateriaalin vahvuudet ja pedagoginen laatu	26
	3.2 Järjestöjen tarjoamat verkko-oppimateriaalit.....	27
4	TUTKIMUS	29
	4.1 Tutkimusasetelma	29
	4.2 Tutkimusmenetelmä.....	29
	4.3 Aineiston analyysimenetelmä	30
	4.4 Tutkimusprosessin haasteet	30

5	TULOKSET	32
	5.1 Globaalikasvatuksen tila kouluissa	32
	5.2 Verkko-oppimateriaalin käyttökokemukset.....	36
6	KEHITTÄMISEHDOTUKSET	38
	6.1 Opettajilta nousseet kehittämissuhteet verkko-oppimateriaaliin	38
	6.2 Omat kehittämissuhteet verkko-oppimateriaaliin.....	41
	6.3 Lista kehittämissuhteista ja muistilista oppimateriaalin tekijälle	42
7	POHDINTA JA REFLEKTIO	44
2.	LÄHTEET	46
8	LIITTEET	50
	LIITE 1.....	50
	LIITE 2.....	52
	LIITE 3.....	53
	LIITE 4.....	54
	LIITE 5.....	55

1. JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee globalisaatiota, globaalikasvatusta ja verkko-opetusmateriaaleja. Opinnäytetyöni tilaajana toimii kansalaisjärjestö Suomen Punainen Risti. Tämän opinnäytetyön tuotoksena on luotu järjestölle globaalikasvatukseen ja Nälkäpäivä-keräykseen liittyvä verkko-opetusmateriaali. Tämä opinnäytetyö tutkii käyttäjäkokemuksia tästä oppimateriaalista ja kokoaa niistä käyttäjäkokemuksiin perustuvan kehittämisehdotusanalyysin. Näitä parannusehdotuksia voidaan hyödyntää seuraavaa oppimateriaalia kehittäessä.

Valitsin kirjoittaa globaalikasvatuksesta, sillä tilaajan esittelemä projekti kiinnosti minua ja koen aiheen olevan tärkeä koko ihmiskunnan tulevaisuuden kannalta. Globaalikasvatus kasvattaa meitä siihen, miten maapallolla tulisi elää kestäviä arvoja noudattaen, jotta voidaan turvata hyvät elinolot tulevaisuudessa. Kun aloin tutkimaan globaalikasvatuksen aihepiiriä tarkemmin, ymmärsin aiheen laajuuden. Tämän takia koko teoreettiseksi viitekehyyksi rakentui globalisaatio, globaalikasvatus ja siihen liittyvät alateemat kuten historia ja sitä tutkivat verkostot. Globaalikasvatuksen viitekehyyksen lisäksi luomani verkko-oppimateriaalin myötä tutustuin digitaalisten oppimateriaalien maailmaan, ja olen saanut lisää ymmärrystä siitä, miten digitaalisia ratkaisuja voidaan hyödyntää oppimisessa ja opettamisessa. Sen takia tutkin myös digitaalisen oppimisen teoreettista viitekehystä ja miten digitaalisuutta voidaan hyödyntää opetuksessa.

Punainen Risti esitteli minulle idean Nälkäpäivä-keräys aiheisen verkko-oppimateriaalin tekemisestä huhtikuussa vuonna 2021. Verkko-oppimateriaalia tulitisiin hyödyntämään osana opetusta ala-, ja yläasteella sekä toisella asteella. Projekti kiinnosti minua, joten hain siihen mukaan. Projektiin tuli hakea mukaan motivaatiokirjeellä, joka on liitteenä tämän opinnäytetyön liitteissä. Ilokseni minut hyväksyttiin mukaan ja projekti alkoi jo seuraavalla viikolla. Tämä projekti on ollut viimeinen eli kehittävä työharjoittelu osana yhteisöpedagogin koulutusohjelmaa.

Sain järjestön kautta työparin, joka myös toimi työharjoitteluni ohjaajana. Tehtävämme oli yhdessä luoda uusi oppimateriaali. Työparini toimi enimmäkseen työn ohjaajana, ja minun tehtäväni suunnittelu ja sisällöntuotanto. Teimme Nälkäpäivä-keräyksen verkko-oppimateriaalista useita eri versioita. Ensin teimme ala-asteen version, jonka pohjalta tehtiin yläasteen ja toisen asteen versiot. Sen jälkeen versiot lähetettiin kielitoimistoon käännettäviksi

ruotsin kielelle. Vanhemmille oppilaille suunnattu versio sisältää jokseenkin haastavimpia ja laajempia tehtäviä, mutta muuten kokonaisuudet ovat identtisiä. Kokonaisuudessaan projektiyhteistyö kesti viisi kuukautta ja valmiit oppimateriaalipaketit julkaistiin järjestön oppimateriaalipankissa elokuussa vuonna 2021.

Kun oppimateriaali oli julkaistu, keksimme harjoitteluajan ohjaajani kanssa, että olisi hyvä tutkia oppimateriaaliin perustuvia käyttökokemuksia. Tutkimus toteutettiin teemahaastatteluna. Tutkimuskohderyhmäksi valikoitui kolme opettajaa, jotka työskentelevät yläasteen- ja lukion opettajina. Lisäksi haastattelin kahta globaalikasvatuksen asiantuntijaa kahdesta eri järjestöstä. Haastatteluiden pohjalta olen analysoinut vastaukset ja koonnut ne lukuun 5. Haastattelut antoivat minulle arvokasta tietoa globaalikasvatustyöstä ja sain paljon uutta näkökulmaa tuottamastani oppimateriaalista.

Tutkimushaastattelun tulosten pohjalta on luotu analyysi siitä, mitä muutoksia materiaalissa voitaisiin tehdä, jotta se olisi käyttäjäystävällisempi ja toimivampi. Näitä kehitysehdotuksia voidaan hyödyntää, kun luodaan vuoden 2022 Nälkäpäivä-keräyksen oppimateriaalia. Työn lopussa ovat myös omat kehitysehdotukseni koottuna sekä muistilista asioista, joita pitää ottaa huomioon uudelle oppimateriaan tekijälle.

Tämä tutkimus on Punaiselle Ristille tärkeä, koska samanlaista tutkimusta ei ole toteutettu aikaisemmin. Käyttäjäkokemuksista saimme positiivista palautetta ja haastatteleman asiantuntijan mukaan tämäntyyppisiä tutkimuksia pitäisi tehdä enemmänkin. Tutkimus on merkittävä, sillä siinä kehitetty lopputuote tulee kohderyhmän käyttöön. Palautteen perusteella tuotteesta voidaan tehdä vieläkin toimivampi sen käyttäjille. Käyttäessäni ilmaisua ”tuote” viittaan tekemiini oppimateriaaleihin. Tutkimus siis seuraa tuotetta alusta loppuun asti.

Tämän globaalikasvatusprojektin sekä opinnäytetyön kirjoittamisen myötä olen inspiroitunut seuraamaan globaalikasvatuksen ammattikenttää ja sitä, mihin globaalikasvatus ja digitalisoituminen opetuksessa tulevat kehittymään tulevaisuudessa.

1 TILAAJA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

1.1 Suomen Punainen Risti

Tämä opinnäytetyö on tehty Suomen Punaiselle Ristille. Järjestöstä käytetään myös lyhennettä SPR, ja on yksi Suomen suurimmista kansalaisjärjestöistä.

Punaisen Ristin tehtävänä on auttaa eniten apua tarvitsevia sekä kotimaassa että ulkomailla. Punainen Risti auttaa ihmisiä katastrofien ja onnettomuuksien sattuessa ja kouluttaa heitä varautumaan niihin. Järjestö kannustaa ihmisiä hoitamaan terveyttään ja pitämään huolta toisistaan. Inhimillisyyden puolustaminen on yksi järjestön päätavoitteista. (Punainen Risti 2022.)

Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen toimintaa ohjaavat seitsemän peruseriaatetta: inhimillisuus, tasapuolisuus, puolueettomuus, riippumattomuus, vapaaehtoisuus, yleismaailmallisuus ja ykseys. Nämä periaatteet ohjaavat myös Suomen Punaisen Ristin auttamistyötä. Suomen Punainen Risti on maamme merkittävin humanitaarista apua tarjoava kansalaisjärjestö sekä yksi tärkeimmistä kehitysyhteistyötä tekevästä järjestöistä. Järjestö auttaa ihmisiä selviämään katastrofeista ja rakentamaan terveellisiä ja turvallisia yhteisöjä eri puolilla maailmaa. Punaisella Ristillä on laaja vapaaehtoisverkosto. Vapaaehtoisuus perustuu ihmisten hyvään tahtoon auttaa. Punainen Risti tarjoaa monia mahdollisuuksia toimia vapaaehtoisena ihmisille eri elämäntilanteissa. (Punainen Risti 2022.)

Järjestö tuottaa ja tarjoaa kouluille ja oppilaitoksille monipuolisia oppimateriaaleja sekä tukea ja välineitä teemapäivien ja -viikkojen järjestämiseen. Verkko-oppimateriaalit sisältävät tietoa elämästä eri puolilla maailmaa. Ne käsittelevät mm. globaaleja haasteita, yksinäisyyttä, rasismia, ensiapua, kaverisuhteita sekä erilaisia tapoja auttaa. Suomen Punaisella Ristillä on paljon globaalikasvatusmateriaalia. Monet oppimateriaaleista on tehty niin, että ne soveltuvat hyvin myös monialaisiin opintokokonaisuuksiin sekä etäopetukseen. Globaalikasvatuksen teemat ohjailevat materiaalien sisältöjä. Materiaalien avulla halutaan herätellä käyttäjiä pohtimaan maailman tilaa ja sitä, miten maailma voisi olla parempi ja inhimillisempi paikka. (Punainen Risti 2022.)

1.2 Nälkäpäivä-keräys

Punainen Risti järjestää Nälkäpäivä-keräyksen vuosittain. Keräys toteutetaan perinteisenä lipaskeräyksenä, mutta keräykseen voi lahjoittaa myös digitaalisesti.

Keräyksessä kerätään varoja ympäri Suomea ja ne tallennetaan katastrofirahastoon. Varojen käyttökohdetta ei ole päätetty etukäteen, vaan niitä voidaan käyttää siellä, missä tarve on suurin kulloisellakin hetkellä.

Ulkomailla varat ohjataan esimerkiksi katastrofikohteen jälleenrakentamiseen, hyödykkeiden (mm. vesikanisterien ja huopien) hankkimiseen ja jakamiseen, sekä ensiavun järjestämiseen. Suomessa Nälkäpäivänä lahjoitetuilla varoilla mahdollistetaan vapaaehtoisten kouluttaminen ja ylläpidetään valmiutta, jotta erilaisiin kriiseihin voidaan vastata tehokkaasti. Äkillisiä onnettomuus- ja häiriötilanteita ovat esimerkiksi tulipalot, tulvat ja suuronnettomuudet.

Vapaaehtoisilla on tärkeä rooli Punaisen Ristin auttamistyössä. Kotimaassa vapaaehtoiset ovat auttaneet esimerkiksi koronarokotuspaikoilla niiden paikkojen pystytyksessä ja ihmisten opastamisessa. (Punainen Risti 2022.)

1.3 Kehittämistyön tarve, tuotos ja kohderyhmä

Yhteistyö Punaisen Ristin kanssa aloitettiin tarpeesta luoda Nälkäpäivä-keräykseen liittyvä verkko-oppimateriaali. Tehtäväni oli päivittää edellisen vuoden eli 2020 Nälkäpäivän oppimateriaali saatujen kuvien ja tekstimateriaalien avulla vuoden 2021 teemaa vastaavaksi. Teemamaana vuonna 2021 oli Filippiinit. Aloin muokata oppimateriaalia hyödyntäen edellisen vuoden materiaalia. Sain päättää materiaalin asetelusta, visuaalisuudesta, kuvista, videoista, teksteistä ja tehtävistä. Lähetin tekemäni version kokonaisuudesta työparilleni, jonka kanssa sitten mietimme, olisiko versiossa vielä jotain muuta muokkaamistarvetta.

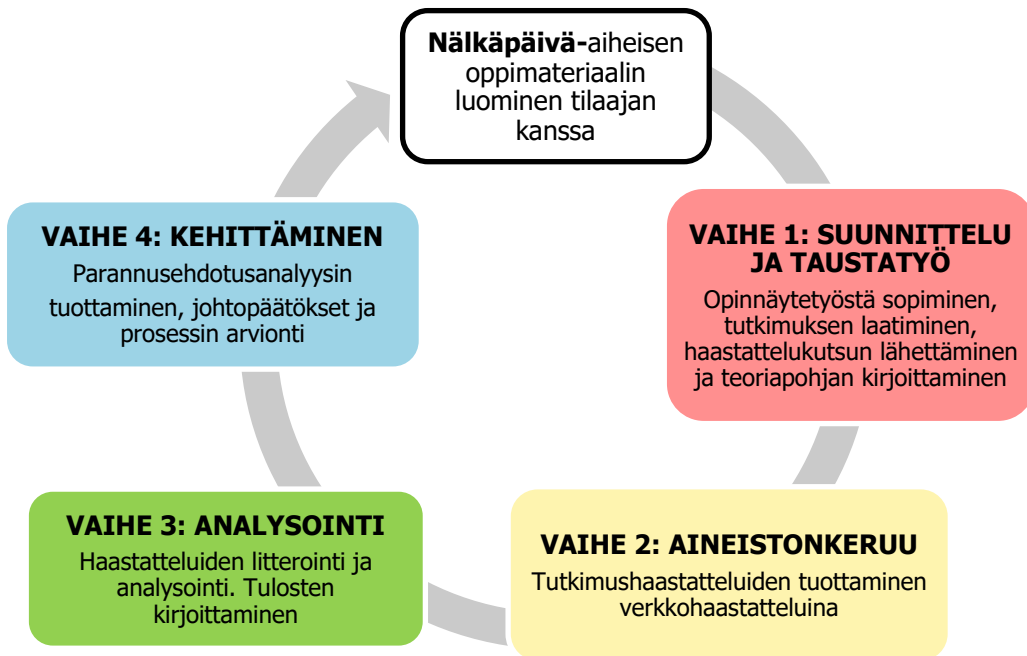
Nälkäpäivä-keräyksen oppimateriaali luotiin Cloubi-nimiseen palveluun, jossa on julkaistu järjestön muutkin oppimateriaalit. Alusta on verrattavissa WordPress-tyyppiseen blogialustaan. Cloubi-alusta oli helppokäyttöinen ja sain verkkoalustan käyttöön perustuvan koulutuksen englanniksi. Cloubin nettisivuillaan kuvaillaan palvelua näin:

Cloubi yhdistää huippuluokan sisällönlouontityökalut ja pilvipohjaisen alustan digitaalisen oppimissisältösi tehokkaaseen luomiseen ja käyttöön. Cloubin avulla voit tuottaa interaktiivisia, monipuolisia oppimateriaaleja, jotka hyödyntäen digitaalisten kanavien todellisia vahvuuksia. (Cloubi 2022.)

Punaisen Ristin vahvuutena oppimateriaaleissa on Cloubin tarjoamat mahdollisuudet verkko-opetusalustana. Alusta antaa monipuolisia mahdollisuuksia toteuttaa erilaisia tehtäviä, kuten esimerkiksi sanaristikoita, muistipelejä ja tietovisoja.

Eri järjestöillä on monenlaisia ja keskenään erilaisia visuaalisia ratkaisuja oppimateriaalien tarjoamiseen. Cloubin kaltaista, hyvin monipuolista materiaalipankkia, ei löytynyt muilta globaalikasvatusjärjestöiltä.

Alla kuvaus prosessista, joka kuvaa kehittämistyön vaiheita:

Kohderyhmänä tällä opinnäytetyöllä on loppujen lopuksi useita, sillä siitä hyötyvät monet toimijat. Yhtenä kohderyhmänä on työn tilaaja, Suomen Punainen Risti. Opinnäytetyöni tuottaa heille relevanttia tietoa ensi vuoden oppimateriaalin kehitystyötä varten. Lisäksi työni kohderyhmänä ovat ala-asteen, yläasteen, sekä toisen asteen opettajat, jotka ovat kiinnostuneita globaalikasvatuksesta ja digitaalisista oppimateriaaleista ja aikovat mahdollisesti käyttää tekemääni globaalikasvatuksen oppimateriaalia. Kolmas kohderyhmä ovat opiskelijat, jotka haluavat tietoa tutkimastani aiheesta ja ehkä itse ovat myös mukana vastaavanlaisessa projektissa. Tämä työ hyödyttää myös muita kansalaisjärjestöjä välillisesti tuottamalla tietoa oppimateriaalien toimivuudesta koulumaailmassa.

2 GLOBALISAATIO JA GLOBAALIKASVATUS

”Globaali” sanana tarkoittaa maailmanlaajuista. Globaalissa maailmassa maiden tapahtumat ovat kietoutuneet yhteen. Globalisaatiota voidaan pitää prosessina, joka häivyttää valtioiden rajat, jolloin maailma koetaan entistä yhtenäisempänä kokonaisuutena. Taloudellinen-, ekologinen- ja sosiaalinen kestävä kehitys muodostuvat koko maailmaa koskeviksi ulottuvuuksiksi. Median ansiosta saamme tiedot ja tapahtumat reaaliaikaisesti, ja olemme perillä mitä maailmalla tapahtuu jatkuvasti. Globalisaation ansiosta maailma muuttuu vauhdilla. (Melén-Paaso, Lampinen 2008, 7–14.)

Globalisaatio käsittää myös kansainvälisen talouden osien liittymistä toisiinsa siten, että ne muodostavat eri yhteiskuntien kehitykseen vaikuttavan maailmanlaajuisen kokonaisuuden. Sen eteneminen näkyy eri maiden talouksien avautumisena ja keskinäisen riippuvuuden kasvuna, sekä globaalin tietoisuuden syntymisenä. Globalisaatio mahdollistaa sujuvan kansainvälisen liikkuvuuden sekä taloudellisesta-, että sosiaalisesta näkökulmasta, eli rahan- ja ihmisten liikkuvuuden maiden ja mantereiden välillä. Globalisaatio on mahdollistanut myös tietotekniikan nopean kehityksen. (Väyrynen 1999, 3.)

Maailman voidaan katsoa globalisoituneen monessa aallossa. Globalisaatio ulottuu pitkälle historiaan, ja sen voidaan katsoa alkaneen kansainvaelluksista ja uskontojen kehittymisestä yli mantereiden. Globalisaation historiasta on hyvä huomata se, että globalisaatiota on tapahtunut aina sivilisaation synnystä asti. Myöhemmät globalisaation aallot ovat olleet taloudellisia, poliittisia ja kulttuurillisia. (Therborn 2012, 66–67.)

Therbornin (2012, 89–94) mukaan, on tärkeää puhua viimeisimmästä globalisaation aallosta, jonka katsotaan alkaneen 1980- luvun lopussa. Viimeisimmässä globalisaation aallossa maailman maat alkoivat olla yhä enemmän kytköksissä toisiinsa. Viestinnän leviäminen, internetverkon laajeneminen, teollisuuden eri alojen nousujohteisuus, talouden kansainvälistyminen, kansainvälinen liikkuvuus, kapitalismin ja kulttuurien globalisoituminen ovat kaikki kiihdyttäneet globalisaatiota, ja edistäneet maailman muodostumista sellaiseksi, kuin se on nykyään. Globalisaatioon on yhdistetty nykymaailman modernisaatio. Modernisaatiota hallitsee tulevaisuuteen suuntautunut aikakausi, joka muodostaa yhteiskunnan, kulttuurin, aikakäsitteen ja valtion. Tällä hetkellä elämme muuttuvassa globalisoituneessa yhteiskunnassa, joka kehittyy jatkuvasti vauhdilla eteenpäin. (Therborn 2012, 89–94.)

2.1 Globaalikasvatus

Globaalikasvatus ajaa yhteiskuntavastuuta ja pyrkii kasvattamaan aktiivisia kansalaisia, jotka työskentelevät yhteiskunnan hyväksi. Keskeinen ajatus globaalikansalaisesta on se, että halutaan tietää, miten muilla menee. (Pelttari 2010, 89.) Globaalikasvatus pyrkii kehittämään kriittistä maailmankatsomusta, josta tunnistetaan ongelmat ja kehityskohdat, jotta voidaan toimia niiden hyväksi. Globaalikasvatuksen tavoitteena onkin, että yksilöt haluaisivat toimia edistämään koko maailman kattavaa oikeudenmukaisuutta. Kaikki globalisaation ilmiöt vaikuttavat siihen, miten globaalikasvatusta tulisi käsitellä ja opettaa. (Kivistö 2007, lukijalle.)

Globaalikasvatuksen käsite kattaa monta eri kasvatuksen osa-aluetta. Nämä osa-alueet ovat kestävä kehitys, - rauha, - ihmisoikeus, ympäristö-, moninaisuus, - ja mediakasvatus. Globaalikasvatus tarjoaa tietoa, ja keinoja, miten toimia yhteisen planeetan hyväksi kestävä kehitystä edistäen. Globaalikasvatuksella pyritään lisäämään ymmärrystä siitä, miten voimme toiminnallamme edistää oikeudenmukaisuutta ja ottaa vastuuta meitä kaikkia koskevista globaaleista asioista. Globaalikasvatuksen keskiössä on syy-seuraus-suhteiden ymmärtäminen ja ymmärrys siitä, miten oma toiminta vaikuttaa koko maailmaan kokonaisuutena. Globaalikasvatus edellyttää halua toimia paremman planeetan hyväksi. (Globaalikasvatus 2022.) Englanniksi globaalikasvatuksesta käytetään vastaavaa termiä ”global education”.

Globaalikasvatus koskettaa kaikkia ikäryhmiä ja sitä opetetaan niin aikuisille kuin lapsillekin. Globaalikasvatuksen kohteeksi mielletään yleensä koululaiset ja sitä opetetaan eri oppilaitoksissa, mutta myös aikuisten on opittava olemaan suvaitsevaisia ja toimia aktiivisina globaaleina kansalaisina. Tämän vuoksi kasvatuksen tulee olla koko elämän kestävä prosessi, eikä oppiminen lopu koulun loputtua. Aikuisten arvot ja asenteet heijastuvat sekä heidän elämäntapoihinsa että vaikutukseen, jonka he antavat lapsilleen. Koulun ja kodin tulisi opettaa globaalin kestävyuden kannalta olevia hyviä arvoja. (Haatainen 2004, 9–11.)

Voimassa olevan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa todetaan, että maailman muutos vaikuttaa väistämättä oppilaiden kehitykseen ja hyvinvointiin ja myös koulun toimintaan. Perusopetuksessa opitaan kohtaamaan maailman muutostarpeita, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta valinnoista tulevaisuudessa. Perusopetuksen globaalikasvatus luo edellytyksiä oikeudenmukaisuudelle ja kestävälle kehitykselle YK:n asettamien tavoitteiden mukaisesti. Työtä tehdään mahdollisuuksien puitteissa myös muiden maiden opetuksen kehittäjien kanssa yhteistyössä. Perusopetus vaikuttaa myönteisesti yhteiskunnan

muuttajana kansallisella- ja kansainvälisellä tasolla. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

Perusopetuslaissa on määritelty tavoitteet, jotka ohjaavat opetussuunnitelman perusteiden kaikkien osa-alueiden laadintaa. Valtakunnalliset opetuksen tavoitteet sisältävät kolme alasetusta. Seuraavassa on koottu asetusten perussanoma.

1. Kasvu ihmisyyteen ja yhteiskunnan jäsenyyteen

Asetus korostaa koulun kasvatus- ja opetustehtävää. Keskeinen tavoite on tukea oppilaan kasvua ihmisyyteen ja olemaan eettisesti vastuullinen yhteiskunnan jäsen. Opetuksen tulee edistää kulttuurien sekä aatteellisen- ja maailmankatsomuksen rakentumista humanistisin lähtökohdin. Toisten ihmisten, luonnon, ihmisoikeuksien, ihmisarvon loukkaamattomuutta, suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja ja tasa-arvon kunnioittamista korostetaan. Sivistykseen sisältyy myös yhteistyö ja vastuullisuus, terveyden ja hyvinvoinnin yleisvaltainen edistäminen, kasvu hyviin tapoihin sekä kestävän kehityksen edistäminen.

2. Tarpeelliset tiedot ja taidot

Opetuksen tehtävä on luoda pohja oppilaan laajan yleissivistyksen muodostumiselle sekä maailmankuvan avartumiselle. Tähän tarvitaan sekä eri tiedonalojen tietoja ja taitoja, että niitä yhdistävää osaamista. Taitojen merkitys korostuu. Asetuksessa todetaan, että opetettavan tiedon tulee perustua tieteelliseen tietoon.

3. Sivistyksen, tasa-arvoisuuden ja elinikäisen oppimisen edistäminen

Opetus, kasvatus ja oppilashuolto tulee järjestää. Kaiken toiminnan tulee vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Oppimisen taidot ovat edellytys elinikäiselle oppimisprosessille. Vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen sekä oppimista edistävän toimintakulttuurin sekä toimivan oppilashuollon merkitys ovat tärkeitä. Tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi tulee tavoitella oppiainerajat ylittävää osaamista. Tähän pohjautuen opetussuunnitelman perusteissa määritellään tavoitteet ja sisällöt sekä yhteisille oppiaineille, että tavoitteet oppiaineita yhdistäville laaja-alaisille osaamisalueille ja monialaisille oppimiskokonaisuuksille. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 28., Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012) 2–4 §.)

Globalikasvatusta ei ole määritelty omaksi oppiainekokonaisuudeksi, vaan se on paloitetu osaksi eri oppiaineisiin, sisältyen esimerkiksi historian-, yhteiskuntaopin- ja katsomusaineiden oppiaineisiin (Opetushallitus 2022). Aiemmin käsitellyt perusopetuksen opetussuunnitelman

kolme eri asetusta mielestäni sisältävät globaalikasvatuksen perusarvot, vaikka niissä ei konkreettisesti globaalikasvatus sanaa mainitakaan. Globaalikasvatus ei sisälly opettajakoulutukseen ja koulujen välillä on eroja siinä, miten globaalikasvatusta pystytään opettamaan. Opettajan omasta kiinnostuksesta riippuu edelleen se, miten globaalikasvatusta sisällytetään eri oppiaine kokonaisuuksiin ja miten ulkopuolista materiaalia hyödynnetään, vai hyödynnetäänkö sitä ollenkaan. (Kivistö 2007, 16.)

Kansainvälisyys- ja rauhankasvatuksen avulla tulee varmistaa ihmisoikeuksien toteutuminen. Ihmisoikeudet kuuluvat kaikille, mutta välttämättä lait ja säädökset eivät yksin turvaa yhdenvertaisuutta joka maassa. Ihmisten asenteisiin ja toimintaan voidaan vaikuttaa järjen ja tunteen tasolla. Globaalikasvatuksen keskiössä onkin yksilön reflektointi globaaleihin kysymyksiin ja ymmärrykseen perustuva toiminta yhteisen hyvän eteen. Kasvattajat toimivat tekojen alullepanijana ja innoittajana, mutta toiminta lähtee yksilön omasta halusta muuttaa maailmaa. (Haatainen 2004, 7–9.)

2.2 Globaalikasvatuksen historia

Opetus-, ja kulttuuriministeriön Kansainvälisyys 2010 arvioinnissa todetaan, että kansainvälisyyskasvatuksen juuret ulottuvat YK:n yleiskokouksessa hyväksytyyn ihmisoikeuksien julistukseen (Räsänen 2011, 14). Julistuksen mukaan:

Opetuksen on pyrittävä ihmisen persoonallisuuden täyteen kehittämiseen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen vahvistamiseen. Sen tulee edistää ymmärtämystä, suvaitsevaisuutta ja ystävyyttä kaikkien kansakuntien ja kaikkien rotu- ja uskontoryhmien kesken sekä pyrkiä edistämään Yhdistyneiden Kansakuntien toimintaa rauhan ylläpitämiseksi. (Ihmisoikeuksien julistus 1948, 26. artikla.)

Kansainvälisyyskasvatuksella on suomalaisessa peruskoulussa suhteellisen pitkät perinteet, sitä on harjoitettu jossain määrin aina. 1970-luvulla opetussuunnitelmassa painotettiin kansainvälisyyskasvatuksen merkitystä ja kansainvälisen yhteisymmärryksen edistämistä. (Järvelä 2010, 38.)

Unesco on ollut merkittävä rauhanrakentamisen edistäjä varsinkin sotien jälkeen. Unesco on vaikuttanut kansainvälisyyskasvatukseen julistuksin ja suosituksin. Tärkeimpinä näistä pidetään vuonna 1974 Unescon julkaisemaa suositusta kansainvälisestä ymmärryksestä, yhteistyöstä, rauhasta ja opetuksesta ihmisoikeuksiin ja perusvapauksien kunnioittamisesta. Vuonna 1995 Unesco julkaisi julistuksen kasvatuksesta rauhaan, ihmisoikeuksien

kunnioittamiseen ja demokratiaan. Unescolla on runsaasti oppaita ja tutkimuksia rauhankasvatuksesta, kulttuurikasvatuksesta, sekä demokratia-, ja kansalaisuuskasvatuksesta, joita voidaan hyödyntää globaalikasvatuksen teemoja opettaessa. (Räsänen 2011, 14.)

Suomen liittyminen Euroopan Unioniin mahdollisti runsaasti oppilaille tarkoitettuja vaihto-ohjelmia, jotka vauhdittivat kansainvälisyyden syntymistä maiden välillä. Tietotekniikan yleistyessä 1990-luvulla, mahdollistettiin maiden rajat ylittävä yhteydenpito kulttuurien ja kansojen välillä. (Jääskeläinen 2010, 11.) Vuosituhattulistus vuonna 2000 globaalina kehitysgendana toimi pohjana kansainvälisyyskasvatuksen sisällöille. Räsänen (2011, 14) mukaan oli tärkeää ottaa huomioon, että kansainvälisyyskasvatuksen juuret perustuvat YK:n ja Unescon arvopohjaan.

Maastrichtissa järjestettiin Euroopan laajuinen kansainvälisyyskasvatuksen konferenssi (englanniksi Global Education Congress) vuonna 2002. Konferenssissa hyväksyttiin vuoteen 2015 asti kestävä kansainvälisyyskasvatuksen periaatteet ja kehityssuunnat. Hyväksytyt julistuksen nimi on ”Declaration on Global Education.” Julistuksen suuntaviivojen pohjalta kansainvälisyyskasvatuksen vaikuttavuutta pyrittiin arvioimaan Euroopan maiden välillä. Julistuksen yhteydessä Euroopan Neuvoston Pohjoinen-Etelä keskus (englanniksi North South center) määritteli kansainvälisyyskasvatuksen olevan toimintaa, joka avaa ihmisten silmät ja mielen monille todellisuuksille ja herättää ihmiset toimimaan oikeudenmukaisemman maailman puolesta. (Räsänen 2011, 15.)

Nykyään kansainvälisyyskasvatuksesta puhutaan globaalikasvatuksen termillä. Globaalikasvatuksen termi kuvanee paremmin kansojen sekoittuvuutta, valtioiden rajat ylittävää liikkumista, talouden globalisoitumista, vuorovaikutuksen lisääntymistä ja sitä, että ympäristön tilan muutokset koskevat kaikkia planeettamme kansoja. Ymmärrettäköön siis, että globaalikasvatuksen käsite kuvaa maiden rajat ylittävää, koko maailmaa koskettavaa toimintaa, kun taas kansainvälisyyskasvatuksen termi tarkoittaa merkityksessään kansojen välistä, eli ihmisten välillä tapahtuvaa toimintaa. Nykymaailmassa pelkkä kansainvälisyyskasvatuksen termi ei riitä, kun halutaan pyrkiä kasvamaan koko maailmanlaajuiseen vastuuseen sekä nykymaailman kestäväan kehitykseen. Globaalikasvatuksen termi on vakiintunut puheeseen 2000-luvulla. (Jääskeläinen 2010, 11.)

Vuonna 2015 laadittiin Kestävän kehityksen globaalitoimintaohjelma, joka tunnetaan nimellä Agenda 2030. Agendassa on laadittu 17 tavoitetta, jotka maailman maiden pitäisi saavuttaa

vuoteen 2030 mennessä. Nämä 17 tavoitetta sisältävät alatavoitteita, jotka liittyvät eri osa-alueisiin. Ohjelma on merkittävä koko maapallolle, sillä sen tavoitteet ovat jokaiselle maalle samat. Ohjelma korostaa tavoitteiden keskinäistä riippuvuussuhdetta, eli sitä miten jonkin tavoitteen saavuttaminen vaikuttaa toiseen. Kestävyyden eri osa-alueita eli ympäristöllistä-, sosiaalista- ja taloudellista on syytä tarkastella niiden yhteyksistä toisiinsa näkökulmasta. Agenda 2030 mukaan tavoitteiden saavuttaminen on maiden hallitusten vastuulla ja hallitusten on määrä asettaa maille sellaisia tavoitteita ja asetuksia, jotka tukevat näiden tavoitteiden saavuttamista. Agendan toimeenpanoon valtiossa kuuluu se, että maiden hallitukset ovat sitoutuneita raportoimaan toimeenpanon edistymisestä YK:lle. (Agenda 2030 2022.)

Suomen hallituksen toimeenpanosuunnitelma on laadittu vuonna 2017 ja päivitetty vuonna 2020. Suomi oli yksi ensimmäisistä maista, joka oli vuonna 2016 raportoinut YK:lle toimintasuunnitelman toimeenpanosta. Toimeenpanosuunnitelmassa esitetään ne toimet, joita hallitus aikoo tehdä kunkin 17 tavoitteen edistämiseksi. Tavoitteiden toteutumista edistävät teot koskevat toimintaa kotimaassa- ja ulkomailla. Globaalin vastuun näkökulmasta tärkeitä ovat ne toimet, jotka edistävät tavoitteiden toteutumista ulkomailla. (Agenda 2030 2022.)

Suomi raportoi YK:lle tavoitteiden edistymisestä vapaaehtoisella raportilla, jota kutsutaan nimellä ”Voluntary National Review”. Viimeisin raportti on vuodelta 2020. Kasvatus ja koulutus ovat etenkin vastuullisessa asemassa, sillä niistä tarjottava tarpeellista tietoa kansalaisille ja heillä on oltava ymmärrystä siitä, miten Agenda 2030 tavoitteisiin päästään. (Agenda 2030 2022.)

Agenda 2030 tavoite 4 ja sen alatavoite 4.7 koskettaa globaalikasvatuksen päämääriä. Tavoite 4 on muista tavoitteista eniten kytköksissä globaalikasvatukseen. Neljännen ylätavoitteen määritelmä on: ”Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet”. Neljännen tavoitteen alatavoite on määritelty näin:

4.7 Varmistaa vuoteen 2030 mennessä, että kaikki oppijat saavat kestävä kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot esimerkiksi kestävä kehitystä ja kestäviä elämäntapoja, ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämistä, maailmankansalaisuutta, kulttuurien monimuotoisuuden sekä kulttuurin osuutta kestävässä kehityksessä arvostavan koulutuksen kautta. (Kestavakehitys.fi)

Maiden hallitukset ovat vastuussa linjauksista, jotta Agenda 2030 määrittämiin tavoitteisiin päästään. Silti yhteiskunnallista vastuuta painotetaan. Tämä tarkoittaa sitä, että jokainen kansalainen on toiminnallaan vastuussa tavoitteiden saavuttamisesta. Eri toimijoiden kuten yritysten, koulujen ja yksittäisten kansalaisten on panostettava omalla toiminnallaan kestäväan kehitykseen. Tähän tarvitaan kasvatusta ja koulutusta, jotta ymmärretään oman toiminnan vaikutus koko yhteiskuntaan. (Kestavakehitys 2022.) Globaalikasvatus pyrkii kasvattamaan juuri tähän tarpeeseen.

2.3 Kriittinen globaalikasvatus ja median välittämät mielikuvat

Kriittinen globaalikasvatus kehittää oppilaiden ajattelua globaaleista kysymyksistä ja valtasuhteista, sekä auttaa oppijoita ymmärtämään roolinsa globaalissa maailmassa. Oppijat sitoutuvat globaaliin vastuuseen ja oppivat taitoja, joilla he voivat tehdä maailmasta oikeudenmukaisemman ja kestäväan. (Unicef 2022.) Kriittinen globaalikasvatus pyrkii karsimaan ajatusmallia, joka käsittää ajatuksen ”rikkaasta pohjoisesta” ja ”köyhästä etelästä”. Kriittisen globaalikasvatuksen mukaan halutaan pyrkiä tunnistamaan valtioiden välinen ja niiden sisäinen eriarvoisuus, valtarakenteet ja siihen vaikuttanut historia. Olisi tärkeää, että nykypäivän kasvatus saisi oppilaat ymmärtämään, että kaikki nämä seikat ovat vaikuttaneet siihen, millainen maailma on nykypäivänä. (Fingo 2022.)

Valtamedialla on suuri merkitys siinä, miten asiat tuodaan esiin ja minkälaista kuvitusta kansalaisille mediassa näytetään. Media rakentaa stereotypioita, luokittelee ihmisiä, tekee yleistyksiä ja yksinkertaistuksia ja välttelee vastuuta luomistaan mielikuvista ihmisille. (Peltari 2010, 87.)

Hyvin tyypillistä on kirjoittaminen kehittyvistä maista negatiiviseen sävyyn ja ongelmakohtien kautta. Tämä tuottaa tietynlaista mielikuvaa, jota asiaan perehtymättömän lukijan on vaikea kyseenalaistaa. (Myllymäki 2004, 81.) Stereotypioita tukeva kuvitus on ongelmallista. Kuvitus, joka tukee epätasa-arvoa, estää muutoksen kehittymistä parempaan päin. Esitetyt kuvat köyhyydestä ja kurjuudesta saattavat herättää myötätuntoa ja sääliä, mutta samaan aikaan ne ylläpitävät valta-asetelmia, joita kriittisellä globaalikasvatuksella halutaan purkaa. Perinteinen köyhyyuskuvasto on ongelmallista myös ihmisoikeuksien näkökulmasta. Hyvä tarkoitus, jolla pyritään nostamaan esille globaaleja ongelmia, ei kuitenkaan avaa ongelmien syitä ja seurauksia riittävällä tavalla. (Fingo 2022.)

Vuonna 2005–2006 tehty tutkimus ”Nuoret, media ja kehitysmaat” halusi selvittää suomalaisnuorten tietämystä kehitysasioista ja kehittyvistä maista. Tutkimustuloksista selviää, että yleinen tietämys on kohtalaisen hyvällä tasolla. Kuitenkin suurin osa vastauksista mielletään nimenomaan Afrikkaan, kun puhutaan kehitysmaista tai kehittyvistä maista. Edelleen on voimassa oleva käsitys afrikkalaisesta tuntemattomasta valtiosta, jonka väestö nähdään nälkäänäkevänä ja fyysisesti kärsivänä kansana. Tutkimus oli osoitus siitä, kuinka tiedotusvälineiden välittämät kuvat kehittyvistä maista ja kehitysyhteistyöstä vaikuttavat ihmisten näkemyksiin ja mielikuviin. (Raunio 2010, 46–47.)

Samaa ilmiötä puoltavat tätä opinnäytetyötä varten tuottamani tutkimushaastattelun tulokset. Esimerkiksi yksi haastatteluun osallistunut opettaja ilmaisee nuorten mielikuvien olevan edelleen vuonna 2021 mustavalkoisia liittyen ajatusmaailmaan ”rikkaasta pohjoisesta” ja ”köyhästä etelästä”. Media on nuorille yksi tärkeimmistä tiedonlähteistä ja sen antama kuva kehittyvistä maista on varsin negatiivisesti painottunutta, niin ei ole ihme, että nuorten mielikuvat kehittyvistä maista ja varsinkin Afrikasta ovat negatiivissävytteisiä. Kaikilla ei ole matkustusmahdollisuutta paikanpäälle konkreettisesti näkemään minkälaisissa oloissa eletään, joten median vastuuta monipuolisen kehitysmaakuvan tarjoajana ei voi ollenkaan vähätellä. (Raunio 2010, 46–49.) Tämän takia mediakasvatus yhteiskunnassa on hyvin tärkeää ja sen saatavuus kaikille kansalaisille pitäisi olla taattu.

2.4 Globaalikasvatusta tarjoavat järjestöt

Globaalikasvatusta tarjoavat tällä hetkellä eri opetuslaitokset ja järjestöt. Järjestöt ovat kouluille hyödyllinen ja opetusta rikastuttava yhteistyökumppani. Yhteistyöllä on Suomessa ja Euroopassa pitkät juuret. Voidaan jopa sanoa, että kansalaisjärjestöt ovat olleet alun perin kansainvälisyyskasvatuksen suunnannäyttäjiä, erityisesti kehityskasvatuksen osalta. Jo 70-luvulta lähtien järjestöt ovat tiedottaneet ja kasvattaneet eri ikäisiä suomalaisia globaaliin vastuuseen. Koska koulut tavoittavat kaikki lasten ja nuorten ikäluokat, järjestöt ovat pyrkineet tekemään yhteistyötä niiden kanssa alusta alkaen. (Hyväri & Kuuluvainen 2010, 125.)

Järjestöt tukevat kouluja ja oppilaitoksia globaalikasvatuksen toteuttamisessa monella tavalla. Esimerkkinä tästä järjestöt tarjoavat opetusmateriaaleja ja kehittävät pedagogisia menetelmiä globaalikasvatukseen, mm. kouluttamalla opettajia, tekemällä kouluvierailuja ja pidempikestoista yhteistyötä koulujen kanssa. (Globaalikasvatus 2022.) Suomesta löytyy tuhansia järjestöjä ja globaalikasvatusta tekeviä järjestöjä toistasataa. Kansalaisjärjestöjen

kautta tehty vaikuttamistyö koetaan helppona tapana osallistua itseä kiinnostavaan toimintaan. Järjestöjen vahvuutena on kyky saada ihmiset toimimaan aktiivisesti ruohonjuuritasolla ja tätä kautta vaikuttaa heitä kiinnostaviin asioihin. (Holm & Törnroos 2012, 15.) Ulkoasiainministeriö tukee taloudellisesti järjestöjen tekemää globaalikasvatusta Suomessa (Jääskeläinen 2010, 15).

Kansalaisjärjestöjen toteuttama globaalikasvatus saa rahoitusta valtiolta. Valtion myöntämän tuen nimi on Viestintä- ja globaalikasvatustuki, eli VGK-tuki. VGK-tukea myönnetään suomalaisille kansalaisjärjestöille ajallisesti ja paikallisesti rajattuihin kehitysviestinnällisiin ja globaalikasvatuksen hankkeisiin, jotka ovat linjassa Suomen kehityspolitiikan kanssa. Vuonna 2018 järjestetty hakukierros VGK-tuelle oli 1,4 miljoonaa. Tuki myönnettiin kaksivuotisille hankkeille vuonna 2019–2020. Hankkeiden teemat koskettivat laaja-alaisesti Agenda 2030 teemoja. Järjestöjen VGK-hankkeet käsittelevät yleisestikin laajasti kehityskysymyksiä ja niiden sisältö perustuu kestävän kehityksen Agendan 2030 tavoitteisiin. Tuen määrä on vähentynyt siitä, mitä se on aikaisempina vuosina ollut. Vähentymiseen on vaikuttanut marginalisoitunut hakijapreferenssi. Tukeen myönnettävien hankkeiden vaatimustaso on noussut, joka on kadottanut tukea hakevien järjestöjen moninaisuuden. Lyhyt hankeperustainen työ vaatii jatkuvuuden, eikä se saa ihmeitä aikaan kahden vuoden mittaisella hanketyöllä. (Pensala & Silfverberg 2020, 6, 14, 44.)

Lähes jokainen järjestö kilpailee samoista taloudellisesti merkittävistä tuista, sillä ilman niitä, globaalikasvatustyön tekeminen on hankalaa. Taloudellisten resurssien puuttuminen tai niiden vähäisyys mainitaan haasteena globaalikasvatustyön tuottamisessa. Lisäksi tuottoisaa järjestöjen kesken tehtävää yhteistyötä voitaisiin lisätä. Toimintaa rajoittaa kuitenkin liian vähäiset resurssit, jotka nousevat usein esteeksi yhteistyölle. Järjestöillä ei usein tunnu olevan aikaa, rahaa, eikä henkilöstöresursseja yhteistyön toteuttamiselle. (Holm & Törnroos 2012, 17.)

2.5 Globaalikasvatuksen tutkimusverkostot

Gloaalikasvatus on nouseva tutkimusala ympäri maailman. Se on tutkimusala, johon liittyvät muun muassa kysymykset globaalien ilmiöiden ymmärtämisestä. Nämä ilmiöt kasvatuksessa ja oppimisessa koskevat ihmisoikeuksia, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta, kestävästä kehitystä ja globaalia vastuusta. (Suomen kasvatustieteellinen seura FERA 2022.)

Suomi on mukana kansainvälisessä GENE-verkostossa (englanniksi Global Education Network). GENE on ministeriö- ja keskusvirastotason järjestö, jota pidetään merkittävimpana kansainvälisen tason globaalikasvatusta edistävänä toimijana. GENE toteuttaa esimerkiksi globaalikasvatukseen liittyvää tutkimusta, vertaisarviointoja ja tapahtumia. Verkoston tavoitteena on tukea maita kansallisessa globaalikasvatustyössä, joka parantaa maailmanlaajuisen koulutuksen laatua ja parantaa sen tarjontaa Euroopassa. GENE saavuttaa tämän tavoitteen verkostoitumisella, vertaisarvioinnilla ja oppimisella, strategian jakamisella, politiikan neuvonnalla ja politiikan tutkimuksella. Verkoston visio on työskennellä yhteisen tavoitteen eteen, jotta kaikilla ihmisillä Euroopassa on mahdollisuus saada laadukasta maailmanlaajuisesta koulutusta. Verkosto toimii yli 25 maassa. (Gene 2022.)

Vuonna 2017 perustettiin globaalikasvatusalan tutkijoiden kansainvälinen verkosto, joka on nimeltään ”Academic Network of Global Education” ja se lyhennetään nimeksi Angel. Angel verkosto pyrkii lisäämään ja vahvistamaan tämänhetkisten tutkijoiden, toimijoiden ja päätöksentekijöiden välistä yhteyttä ja ylläpitämään niiden välistä vuoropuhelua. Angel verkosto vastaa tarpeeseen luoda ja vahvistaa yhteistyötä ja suhteita tutkijoiden ja akateemisten laitosten välillä. Verkosto esittää olevansa ensimmäinen verkosto, joka luo suhteita maailmanlaajuisen globaalikasvatuksen koulutustukijoiden välille. (Angel-network 2022.)

Suomessakin on tutkittu globaalikasvatusta. Syksyllä 2018 on perustettu globaalikasvatuksen suomalainen tutkijaverkosto ”Global Education research in Finland” eli lyhenteeltään GERIF. Verkosto yhdistää tutkijoita, välittää tutkimustietoa ja siinä käydään keskustelua globaalikasvatuksen asemasta ja tehtävistä, ajankohtaisista teemoista sekä tulevaisuudesta. Verkosto myös perehdyttää kasvatuksen ja koulutuksen muita tutkijoita suomalaisen tutkimusverkoston toimintaan ja tutkimukseen. Verkostoon kuuluu tutkijoiden lisäksi myös globaalikasvatuksen opettajia, opiskelijoita ja globaalikasvatusta toteuttavien kansalaisjärjestöjen edustajia. (Suomen kasvatustieteellinen seura FERA 2022.)

2.6 Koronaviruspandemian vaikutukset

Koronaviruspandemian aiheuttamat vaikutukset koulutukseen ja kasvatukseen on tunnistettavissa koko Euroopan laajuisesti. OECD:n eli Organisation for Economic Cooperation and Development (suomeksi: Taloudellisen yhteistyön- ja kehityksen järjestö) tuottamassa tutkimuksessa vuonna 2021 on tutkittu korona-ajan vaikutuksia koulutukseen ja kasvatukseen Euroopassa. Tutkimus tuotettiin vuonna 2020–2021 OECD:n jäsenmaille ja

tutkimustietoa kerättiin osallistuvien maiden hallituksilta. Tutkimuksessa käy ilmi, että korona-ajan eristäytyminen, yhteydenpidon haasteet ja opetuksen digitalisoituminen on nostanut eriarvoisuutta kansalaisten kesken maan sisällä sekä myös eriarvoisuutta Euroopan maiden välillä. Tutkimus osoittaa, että toisissa maissa pääsy digitaalisiin alustoihin, verkkoyhteydet ja digitaaliset välineet ovat helpommin saatavilla kuin toisissa. Tämä on vaikuttanut opetukseen heikentämällä oppimistuloksia ja nostattamalla eriarvoisuutta. Tutkimuksessa todettiin, että maissa, joissa oli aikaisemmin mitattu heikompia oppimistuloksia opetuksen digitalisoitumisesta johtuen, mitattiin vielä heikompia oppimistuloksia menneiden koronapandemia vuosien ajalta. Tuloksia eriarvoisuudesta oli saatu myös opettajien keskuudessa siinä, että miten eri digitaaliset alustat olivat saatavilla. (OECD 2021, 3–6.)

Erilaisten digitaalisten ratkaisujen osa opetuksessa tuotti kuitenkin myös hyviä asioita. Näistä mainitaan niiden tuottama itsenäinen työskentelytapa, itsenäiseen työskentelytapaan oppiminen, oman työskentelyn arvioinnin kehittyminen ja etätyöskentelyyn oppiminen oppilaiden kesken. Pandemia-ajan havaittiin vaatineen IT-taitojen opettamista ja opettelemista sekä yksilö-, että oppilaitostasolla. Tämän uuden muutoksen luonnollisesti havaittiin tuottaneen kuluja. Tutkimuksen mukaan, taloudellista panostusta digitalisuuden lisäämiseen, laitteiden hankintaan ja uusiin ratkaisuihin tarvitaan maiden hallituksilta. Todettiin, että uudet innovatiiviset opetusratkaisut, joissa opettajat ovat suuressa roolissa toteuttamassa ja suunnittelemassa, tulevat olemaan uutta nykypäivää. Koulutusjärjestelmien tulee olla ketteriä vastaamaan muutoksiin ja uusia kokonaisvaltaisia kommunikaatiotapoja tulee kehittää. Uusien ratkaisujen ja ideoiden syntyä tulee vaalia, ja maailman palautuessa normaalksi ei ole syytä unohtaa sitä, mitä pandemia ajasta on opittu digitaalisuuden näkökulmasta vuosina 2020–2021. (OECD 2021, 3–6.)

2.7 Globaalikasvatustyö Euroopassa

GENE:n tuottaman globaalikasvatusta koskevan raportin vuodelta 2019 mukaan poliittiset painotukset, suuntaukset ja maailmanlaajuiset trendit taustavaikuttavat kasvatukseen Euroopassa. Nämä näkyvät esimerkiksi globaalikasvatuksen opetuksessa. Poliitiikka ja poliittiset suuntaukset viime vuosia ovat tunnistettavissa koulutukseen vaikuttavina tekijöinä. Yleinen linja oli se, että poliittiset suuntaukset pirstaloituivat ja äärimmäiset ideat ja toiminnot saivat kannatusta. Vahva globaalisti levinnyt aktivismi on vaikuttanut kasvatukseen. Esimerkkinä tästä on maailmalla runsaasti julkisuutta saanut Greta Thunbergin aloittama

ympäristölakko, joka koski erityisesti lukiolaisia, sekä “Metoo” syrjintää ja häirintää koskeva kampanja, joka levisi maailmanlaajuisesti vuonna 2016. (Mc Auley 2019, 11.) Ympäristölakko on hyvä kansainvälinen osoitus siitä, että nuoret haluavat vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon, ja että osallistumalla aktiivisesti, voidaan mahdollisesti vaikuttaa meitä kaikkia koskevaan päätöksentekoon.

Vuonna 2018 useat maat ilmoittivat työskentelevänsä maailmanlaajuisen kansallisen strategian parissa koskien globaalikasvatusta. Suomessa tämä kansallinen strategia tarkoittaa opetussuunnitelmaa, jota ollaan globaalikasvatuksen asiantuntijan mukaan päivittämässä parhaillaan. Euroopan maiden globaalikasvatus-strategiat vaihtelivat niiden lähestymistavalla. Kuitenkin strategiat voitaisiin luokitella seuraavasti: uusien strategioiden kehittäminen ja toteuttaminen, nykyisten asiaan liittyvien strategioiden yhdenmukaistaminen jo olemassa olevien vastaavien strategioiden mukaisesti, strategioiden päivittäminen tai uusiminen ja strategioiden seuranta ja arviointi. (Mc Auley 2019, 12.) Yhdistävänä tekijänä voidaan todeta, että Euroopan laajuinen globaalikasvatustyö on ajan tasalla maailman globaalien ilmiöiden kanssa ja kasvatustyön aiheet ottavat vaikutteita koko maailmaa koskevista ilmiöistä.

3 VERKKO-OPETUSMATERIAALIT JA NIIDEN HYÖDYNTÄMINEN

Digitaalinen ympäristö tarjoaa laaja-alaiset oppimiskokemuksen mahdollisuudet sen käyttäjälle. Verkko-oppimisen käsitteellä tarkoitetaan oppimistilannetta, joissa hyödynnetään digitaalisia alustoja. Oppimisen kannalta keskeisiä tekijöitä verkkoympäristössä ovat oppijan motivaatio, opittujen asioiden muistaminen sekä tiedon soveltaminen ja syventäminen. Perinteinen opettajan ohjaama opetus ja tietotekniikan yhdistäminen on pedagogiselta näkökannalta tärkeää, sillä oppilas ei opi koneelta, vaan oppiminen tapahtuu henkilökohtaisesti oppijan pään sisällä vuorovaikutuksessa digitaalisen materiaalin kanssa. Digitaaliset oppimateriaalit voivat havainnollistaa vaikeita aiheita ja antavat käyttöön laajan aineiston harjoitustehtäviä varten. (Keränen & Penttinen 2009, 3, 19.)

Opetushallitus on valinnut termiksi e-oppimateriaalin, jolla tarkoitetaan kaikkea verkossa saatavilla olevaa oppimateriaaliksi tarkoitettua sisältöä. E-oppimateriaali käsite tarkoittaa samaa kuin digitaalinen oppimateriaali. Tämä osoittaa sen, että molempia termejä käytetään arkikielessä. Opetushallitus on julkaissut e-oppimateriaalia koskevat laatua mittaavat kriteerit, joista on julkaistu kirja ”E-oppimateriaalin laatukriteereitä” vuonna 2012. Laatukriteerien tarkoitus on tarjota e-oppimateriaalin kehittäjille ja käyttäjille koosteen keskeisistä ja pedagogisesti kannattavista digitaalisen oppimateriaalin piirteistä. Laatukriteerit pitävät sisällään ohjeita siitä, minkälaista sisällön tulisi olla ja minkälaista oppimista se tukee. (Ilomäki 2012, 5.)

Useimmat digitaaliset materiaalit ovat e-kirjoja, palveluja, oppimisympäristöjä, pelejä ja interaktiivisia oppimissisältöjä. Digitaalisia oppimateriaaleja voivat olla myös opettajan opiskelijoita varten valitsemat digitaalisessa muodossa olevat aineistot: artikkelit, videot, podcastit, www-sivustot tai muut tietolähteet. Kun ne yhdistetään oppimisen tavoitteisiin niitä varten suunniteltujen aktiviteettien kanssa, ne muodostavat oppimateriaalikonaisuuden. Parhaimmillaan oppimateriaalit ja niihin liittyvät oppimistehtävät aktivoivat opiskelijan ajattelua, auttavat rakentamaan syvällistä ymmärrystä ja auttavat arvioimaan myös omaa oppimista. Niillä edistetään pitkäkestoista työskentelyä aihealueen parissa ja samoin oppimisen taitojen kehittymistä. (Vainio 2021, 1.)

Opetushallitus on luokitellut e-oppimateriaalit eri materiaalityyppeihin sen perusteella, mitä kulloinenkin oppimateriaali tarjoaa käyttäjälleen. Luokittelu auttaa käyttäjää ymmärtämään

minkälaisesta e-oppimateriaalista on kyse. Luokittelu tapahtuu esimerkiksi materiaalityypin mukaan, joita ovat esimerkiksi opettajan aineisto, teemakokonaisuus, oppimisaihio tai kurssi. Eri materiaalityypeille on eri kuvaukset niiden sisällöistä. Tuottamani Nälkäpäivä-digioppimateriaali on teemakokonaisuus, jonka aiheen tilaaja oli valmiiksi määritellyt. Ilomäen mukaan teemakokonaisuudelle ominainen määritelmä on: ”Tiettyyn teemaan liittyvä kokonaisuus, jossa on erilaisia toiminnallisia osioita, esimerkiksi oppimisaihoita”. Ilomäki myös korostaa, ettei tämä opetushallituksen julkaisussa oleva luokittelu kuitenkaan sisällä kaikkea opetuksessa hyödynnettävää ainestoa, vaan esimerkiksi Word kirjoitusohjelma on maailman suosituin opetuksessa hyödynnettävä sovellus. (Ilomäki 2012, 9–10.)

E- oppimateriaalit sisältävät aina jonkun pedagogisen-, eli opetuksellisen lähtökohdan, jotka tukevat tiettyjä toimintoja. E-oppimateriaalin pedagogista näkökulmaa voidaan arvioida kysymällä: ”Minkälaista oppimista tämä tukee?”. E-oppimateriaalin luomisprosessissa sen pedagoginen näkökulma tulisikin olla vahvasti läsnä. Laadukas oppimateriaali voidaan määritellä tiivistettynä siten että; se on joustavasti käytettävissä oppilaan osaamisen, kiinnostuksen ja tarpeen mukaan, se tukee yhteisöllisyyttä ja pitkäkestoista työskentelyä, se aktivoi oppilaan ajattelua, keskittyy opittavan ilmiön ydinasioihin ja se tukee oppilaan taitojen kehittymistä. E-oppimateriaali on teknisesti helppokäyttöistä, ulkoasultaan pedagogista ja sisältö tukee opetettavia tavoitteita. (mt., 10–11.)

Digitaalisten oppimateriaalien käyttö eri kouluissa on vaihtelevaa. Digitaalisia työkaluja käytetään osana opetusta hyvinkin paljon, mutta Ilomäen mukaan, niiden käyttö ei ole levinnyt opetukseen tasaisesti, eikä pedagoginen sisältö ole välttämättä laadukasta. Ilomäki toteaa, että verkko-oppimateriaalien vähäinen käyttö voi johtua sen laajasta tarjonnasta. Materiaalia on niin paljon, ettei opettaja välttämättä löydä juuri häntä palvelevaa aineistoa tarvittavaan käyttötarkoitukseen. Myös ajanpuute etsimiseen ja selvittämiseen mainitaan siinä, miksi digitaalisten materiaalien käyttö on vaihtelevaa. (mt., 7, 29.)

Teknologiaa hyödynnetään nykyisin enimmäkseen luovissa aineissa, esimerkiksi videoprojekteissa ja musiikin tekemisessä. Seuraava läpimurto olisi saada teknologiaa sisällytettyä enemmän muihinkin enemmän perinteisen opetustyylin oppiaineisiin. Teknologian tulisi helpottaa opettamista ja luoda lisää kiinnostavuutta opetukseen, eikä vaikeuttaa sitä. Laitteiden hankinta ei ole suurin ongelma, vaan isoimmaksi haasteeksi nousee jo mainittu laadukkaan opetussisällön löytäminen. Resurssien lisääminen opetuksessa ja taloudelliset seikat nostetaan esiin, kun puhutaan laadukkaan digimateriaalin tuottamisesta.

Digitaalisen oppimisen hyödyt erilaisille oppijoille ovat jo tunnistettavissa. Digitaalisen oppimisen ratkaisut voivat hyödyttää erilaisia oppijoita tarjoamalla personoidumman oppimispolun, joka tunnistaa eri oppimisen muodot. Digitaaliset oppimismateriaalit tulisikin kehittää niiden käyttäjien kanssa, ja startup- yrityksissä onkin havaittu käyttäjän ja kehittäjän vuoropuhelun olevan korvaamaton arvo opetusteknologian alalla. (Laaksonen 2018.)

Opettajan oma tekninen osaaminen on verrattavissa e-oppimateriaalien käytettävyyteen. Business Finlandin rahoittamassa Opetusteknologia koulun arjessa - OPTEK-tutkimushankkeessa seurattiin viittä eri yläasteen ja ala-asteen opetustuntia. Opetustunneilla hyödynnettiin erilaisia teknologioita. Tämän tutkimushankkeen myötä huomattiin, että pieni ryhmä opettajista käytti sujuvasti erilaisia digitaalisia aineistoja. Heillä oli jo valmiiksi hyvä oma tekninen osaaminen taustalla ja syvällinen pedagoginen käsitys siitä, mihin tarkoitukseen digitaalista teknologiaa käytetään ja mitä sillä halutaan saavuttaa osana oppimiskokemusta. Toinen ja jäljelle jäävä ryhmä olivat opettajat, jotka osaavat ja käyttävät tietotekniikkaa, mutta pedagogiset käyttötavat eivät välttämättä ole sisällytetty opetukseen. Opetustavat eivät välttämättä ole olleet monipuolisia. Mainittuna oli, että useat nuoremmat opettajat, oletettavasti uudet opettajat, kuuluivat tähän ryhmään. Voidaan siis tulkita, että teknisiä mahdollisuuksia opetuksessa ei ollut vielä sisäistetty, eli ei tiedetty mitä mahdollisuuksia teknologian sisältyminen opetukseen tarjoaa. Näiden oppituntiseurantojen perusteella on selvää, että opettajat eivät ole yhtenäinen ryhmä, joka tarvitsee tietynlaisia oppimateriaaleja. Ilomäki toteaaakin, että ”Tarvitaan siis monenlaisia e-oppimateriaaleja erilaisiin sisältöihin, eri pedagogisiin tarkoituksiin ja erilaisiin käytäntöihin.” (Ilomäki 2012, 7.)

Oppimista, jota globaalikasvatuskin tavoittelee, voisi olla verrattavissa tarkoituksenmukaisen oppimisen käsitteeseen. Tarkoituksenmukaisen oppimisen edellytyksenä on, että oppija itse saadaan aktiiviseksi toimijaksi, joka vuorovaikutuksessa opettajan, muiden oppilaiden sekä fyysisen- ja kulttuurisen ympäristönsä kanssa, luo uutta tietoa, antaa asioille merkityksiä ja oppii ratkomaan ongelmia. Tällaista oppimista varten oppilas tarvitsee oppimisympäristön, jossa hänellä on mahdollisuus testata omia ajatuksiaan, havaita niissä olevia puutteita ja rakentaa tutkiskelemalla uusia tiedollisia rakenteita. Oppimisympäristöä on tarkasteltava kokonaisuutena, eikä vain yksittäisen oppilaan oppimisprosessina. (mt., 22–23.)

3.1 Digitaalisen oppimateriaalin vahvuudet ja pedagoginen laatu

Toiminnallisuus ja vuorovaikutteisuus ovat e-oppimateriaalin vahvuuksia. Painettu kirjamateriaali ei välttämättä anna samanlaista oppimismahdollisuutta käyttäjälleen. E-oppimateriaalien käyttötarkoituksissa on eroja, esimerkiksi käyttäjällä on mahdollisuus valita materiaali käyttötarkoituksen mukaan. E-oppimateriaali mahdollistaa siis toiminnallisuuden, joka voi tukea ryhmä- ja yhteistyöskentelyä enemmän kuin painettu materiaali, jota jokainen yksilö käyttää itsenäisesti. E-oppimateriaalin käytössä vaikuttavat ne lähtökohdat, joita opiskelijalla on. E-oppimateriaalin käyttö pyrkii tukemaan kokonaisvaltaista oppimisprosessia sille mahdollisilla pedagogisilla piirteillä. E-oppimateriaalin tavoiteltu piirre on kokonaisvaltaisen oppimiskokemuksen tuottaminen. Pohjana kaikissa verkkomateriaaleissa olisi tuottaa oppijalle oppimiskokemus, joka tukee oman oppimisen arvioinnin merkitystä, tukee opittavan asian soveltamista reaali maailmaan ja tuottaa oppijalle yhteisöllistä tietoa. Nämä samat tavoitteet koskevat kaikkea oppimista välittämättä siitä, että tapahtuuko se digitaalisesti tai perinteisesti. (Opetushallitus 2021.)

Pedagoginen laatu käsitteenä tarkoittaa sitä, miten hyvin materiaali soveltuu opetus- ja opiskelukäyttöön, tarjoaako se lisäarvoa opetukseen ja tukeeko se oppimista ja opetusta. Pedagogista laatua voidaan tarkastella siitä näkökulmasta, että tarjoaako se jotain uutta tietoa, sellaista mitä ei ole jo tiedetty? On huomioitavaa, että eri opettajille soveltuvat erilaiset materiaalit. Toiselle materiaali voi tuottaa jotain uutta ja oleellista, toiselle vastaavasti ei. Opettajan oma pedagoginen käsitys myös vaikuttaa siihen, miten hän kokee oppimateriaalin. Pedagogisuuden kokemukseen vaikuttaa siis moni tekijä. Oleellista e-oppimateriaalissa olisikin, että sitä käytetään, eikä se jää vain tässä tapauksessa järjestön nettisivuille odottelemaan hyödynnettävyyttä. Oleellista on myös, että oppimateriaalin koetaan tuovan positiivista vaihtelua oppimistilanteisiin luokkahuoneissa, ja niissä oppimisympäristöissä, jossa sitä käytetään. Vuorovaikutus edelleen oppilaiden ja opettajan on opetustilanteessa tärkeää, sillä digimateriaali ei tarjoa sitä. Opettajan on edelleen otettava huomioon ohjaaminen ja oppilaiden kanssa vuorovaikutuksessa oleminen. (Opetushallitus 2021.)

Opetushallitus linjaa oppimateriaalin pedagogisesti laadukkaaksi, kun se ei sisällä monimutkaisia tai vaativia teknisiä, opetuksellisia tai vastaavia järjestelyjä, vaan on sovellettavissa tavanomaisessa opetus- ja opiskelutilanteessa. E-oppimateriaalin pedagoginen laatu on tekijöidensä osaamisen yhteistulosta. Siinä yhdistyvät mielekkäät ja ikäluokalle tarkoitetut tehtävät ja oppimisen kannalta keskeinen sisältö visuaalisesti mielekkäästi ja hyvin

toteutettuun ja teknisesti toimivaan kokonaisuuteen. Opetushallituksen mukaan e-oppimisen laatuksiteerit täyttyvät, kun oppiminen tukee seuraavaa neljää osa-aluetta oppimisessa:

1. Yhteinen ja yhteisöllinen työskentely. Parhaimmillaan työskentely on kaikkia osallistavaa, mutta samalla yhteisen tekemisen tai yhteisen kohteen luomista tai kehittämistä. Vaikka e-oppimateriaali ei itsessään sisällä tukea toiminnallisuuteen, se voi ohjata toteuttamaan sellaisia harjoituksia, joissa yhteinen tekeminen on keskeisessä roolissa.
2. Oppijan taidot kehittyvät. E-oppimateriaali tukee kehittämään oppijan omia oppimisen taitoja laittaen oppijan esimerkiksi pohtimaan suoritustaan ja arviomaan sen onnistumista tai vertailemisen keinoin.
3. E-materiaali tukee oppijan aktiivisuutta mielekkäällä tavalla, jotta oppiminen ei muutu passiiviseksi. Materiaali saa oppijan pohtimaan aktiivisesti ja antaa haasteellisuutta aktiivisuuteen, jotta ei toisteta samoja mekanismeja koko materiaalin ajan. Esimerkkinä tästä ”laita rasti ruutuun” tehtävät.
4. Opiskeltava materiaali saa oppijan innostumaan aiheesta ja siitä mitä mahdollisuuksia materiaalin sisältö tarjoaa. Oppija kokee motivaatiota opiskeluun ja kokee sen kiinnostavana. Oppija mahdollisesti kokee haluavansa tietää ilmiöstä lisää ja alkaa etsimään siitä lisätietoa. (Opetushallitus 2021.)

3.2 Järjestöjen tarjoamat verkko-oppimateriaalit

Tärkeä osa järjestöjen tuottamaa globaalikasvatusta on niiden tarjoamat oppimateriaalit. Oppimateriaalia tarjotaan erilaisten opetusmateriaalien, kuten pelien, harjoitusten, oppaiden, verkkomateriaalien ja audiovisuaalisten aineistojen muodossa. Useimmat näistä oppimateriaaleista ovat maksuttomia ja niitä julkaistaan mahdollisimman suuren yleisön saavutettavaksi. (Hyväri & Kuuluvainen 2010, 126.) Järjestöjen tarjoamat materiaalit löytyvät verkkosivuilta usein kohdasta ”materiaalit” tai ”materiaalipankki”.

Koin tarpeellisenä tutkia muiden järjestöjen tuottamaa globaalikasvatusmateriaalia. Tutkin tarkemmin Rauhankasvatusinstituutin, Plan Internationalin, YK-liiton, Unicefin ja Fingon tuottamia globaalikasvatuksen materiaaleja. Seuraaviin kappaleisiin olen koonnut huomioita tähän selvitykseen liittyen.

Yleisesti ottaen voin todeta, että järjestöt keskittyvät oppimateriaaleissaan niihin aihealueisiin, jonka järjestöä edustavat. Esimerkiksi Plan Internationalin globaalikoulun materiaalipankki, josta löytyy paljon ihmis-, ja lastenoikeuksiin liittyviä materiaaleja. Tätä voisi verrata Punaisen Ristin materiaalipankkiin, josta taas löytyy paljon terveyteen liittyvää materiaaleja. Kaikkien tutkimiini järjestöjen materiaalipankeista löytyy paljon samoja teemoja. Näistä suurimpina teemoina nousee yhdenvertaisuus, ihmisoikeudet ja ympäristökasvatus.

Punaisen Ristin vahvuutena oppimateriaaleissa on Cloubi- niminen alusta, jolle oppimateriaalit on tehty. Alusta antaa monipuolisia mahdollisuuksia toteuttaa erilaisia tehtäviä, kuten esimerkiksi sanaristikoita, muistipelejä ja tietovisoja. Tutkimani eri globaalikasvatuksen järjestöillä on monenlaisia ja erilaisia visuaalisia ratkaisuja tehtävänasetteluissaan, mutta niin monipuolisia tehtäviä, kuin mitä SPR:n sivuilla on tarjota, en löytänyt muiden järjestöjen materiaalipankeista.

4 TUTKIMUS

4.1 Tutkimusasetelma

Opinnäytetyöni toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus mahdollistaa tutkittavan ilmiön syvällisen ymmärtämisen antaa mahdollisuuden ilmiön rikkaaseen kuvaamiseen ja selittämiseen. (Kananen 2014, 19.) Koska tutkimani aihe perustuu henkilökohtaisiin mielipiteisiin ja yksilön omiin kokemuksiin, päätin valita tämän tutkimusmenetelmän. Tuottamani tutkimus on tuotettu teemahaastattelun tutkimusmenetelmää käyttäen. Saatu aineisto on analysoitu tähän sisältöön perustuen. Tutkimushaastattelut on toteutettu kokonaan verkon välityksellä vallitsevan pandemiatilanteen vuoksi.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on toteutettu teemahaastatteluna, joka sisältää kaksi pääteemaa. Teemahaastattelulle olennaista on se, että siinä edetään tiettyjen keskeisten etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 87.) Haastattelussa tärkeintä oli saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta aiheesta. Tällöin oli perusteltua antaa haastateltaville kysymykset ja aiheet hyvissä ajoin etukäteen. Haastattelun onnistumisen kannalta siis suositellaan, että haastateltavat voivat tutustua kysymyksiin, teemoihin tai ainakin aiheeseen etukäteen. (mt., 85–86.) Tuottamassani teemahaastattelussa kysymykset koskivat kahta pääteemaa: globaalikasvatuksen tilaa kouluissa ja käyttökokemuksia luomastani Nälkäpäivä-oppimateriaalista. Näiden teemojen alle sisältyi neljä kysymystä. Kysymykset olivat erilaisia riippuen siitä, olisiko haastateltava opettaja vai asiantuntija. Teemahaastattelun kysymykset olin lähettänyt opettajille jo etukäteen sähköpostilla samassa sähköpostissa, jossa oli tutkimushaastattelu kutsu. Kutsu on liitteenä: LIITE 2.

Teemahaastattelu on toteutettu siten, että siihen osallistui kahden eri kahden eri kansalaisjärjestön asiantuntijaroolissa työskenteleviä henkilöitä ja kolmen eri koulun opettajia eri puolilta Suomea. Koulujen opettajat ovat luokka-asteeltaan yläkoulun ja lukion opettajia. Haastattelut toteutettiin Microsoft Teams -alustalla. Videohaastattelun tekeminen antoi haastateltavalle vapauden vastata haastatteluun mistä vain. Tämän vuoksi haastattelujen tekeminen oli helpompaa, verrattuna siihen, jos olisin joutunut matkustamaan paikan päälle. Tämä toteutus myös antoi minulle vapauden lähettää haastattelukutsu eri paikkakunnilla asuville opettajille. Eri paikkakunnilta saadut vastaukset kertovat, miten erilaisissa tilanteissa

globaalikasvatus on eri paikkakunnilla Suomessa. Valitsemalla haastatteluun henkilöt eri paikkakunnilta, sain vastauksiin moninaisuutta ja laaja-alaisempaa näkökulmaa, sen sijaan, että opettajat olisivat olleet kaikki samalta paikkakunnalta.

4.3 Aineiston analyysimenetelmä

Aineisto on analysoitu käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tähän analyysimenetelmään kuuluu eteneminen vaiheittain. Aloitin käymään läpi kerättyä tutkimusaineistoa eli haastattelumateriaalia litteroimalla sen ensin. Litteroinnin jälkeen koin tarpeelliseksi edetä siten, että pelkistän aineistoa poistamalla siitä epäolennaisen. Tätä vaihetta kutsutaan aineiston redusoinniksi (Tuomi & Sarajärvi, 123.) Tämän jälkeen aloin tiivistämään aineistoa, eli pilkkomaan sitä pienemmäksi. Keräsin jokaisesta haastattelusta tärkeimmät asiat, jotka kokosin ranskalaisiksi viivoiksi. Tämän lisäksi aloin keräämään haastatteluista toistuvia teemoja ja ilmaisuja, eli niitä asioita, jotka toistuivat eri haastatteluissa. Nämä merkitsin yliviiuvaustussilla, jotta ne olisi helppo erottaa. Tämän jälkeen ryhmittelin aineiston omiin luokkiinsa toistuvien teemojen perusteella, eli juuri yliviivaamieni teemojen perusteella. Tämän jälkeen aloitin tekemään klusterointia eli aineiston ryhmittelyä. Tähän vaiheeseen kuului se, että alkuperäisilmaisut käydään läpi tarkasti, ja aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa ilmiötä kuvaavat käsitteet ryhmitellään ja sen jälkeen yhdistetään eri luokiksi, joista muodostuvat alaluokat. (mt., 124.) Näitä pienempiä alaluokkia muodostui esimerkiksi sanoista “ajanpuute” “teemaviikot” “koronan vaikutukset” ja “helppous”. Nämä pienemmät alaluokat sitten yhdistelin ryhmiksi, kahden ison yläluokan alle. Yläluokkia muodostui kaksi isompaa, jotka ovat koko opinnäytetyön kannalta olennaisia. Nämä olivat globaalikasvatuksen nykytila kouluissa ja käyttäjäkokemukset oppimateriaalista. Tämä analyysimenetelmä toimi tälle tutkimusaineistolle hyvin ja oli minusta looginen tapa edetä keräämäni aineiston kanssa.

4.4 Tutkimusprosessin haasteet

Tämän tutkimuksen haasteena voidaan pitää tutkimuksen tiedonkeruun menetelmää, jossa haastattelijan ja haastateltavan välinen asetelma olisi voinut vaikuttaa tutkimustuloksiin. Eettisenä haasteena tutkimuksen toteuttamisessa on haastateltavan ja haastattelijan keskinäinen asettelu. Tutkijana minun oli tiedostettava roolini ja ymmärtää, että palaute oppimateriaalista tulee suoraan minulle oppimateriaalin tekijänä. Oli pidettävä mielessä, että saamani palaute ei

ollut minulle henkilökohtaista, vaan olin tässä roolissa ulkopuolinen haastattelija, sekä samalla oppimateriaalin tekijä. Minun tuli olla hienovarainen siinä, miten pyydän palautetta materiaalista. Oli otettava myös huomioon, että suoran palautteen antaminen ei välttämättä ole mieleistä myöskään haastateltavalle. Haastateltavaa oppimateriaalia käyttänyt opettaja ei välttämättä haluaisi antaa suoraa kritiikkiä tutkijalle kasvotusten, koska se voisi vaikeuttaa materiaalin kehittämisprosessia. Myös opettajien oman ajan kunnioittaminen oli tiedostettava, ja se että opettajat vapaaehtoisesti osallistuvat haastatteluun omalla ajallaan. Haastattelu ei saanut olla liikaa opettajien aikaa vievää. Alun perin suunnittelin, että tutkimus olisi toteutettu niin, että opettajat olisivat ennakkoon tutustuneet luomaani oppimateriaaliin, jonka perusteella olisin kerännyt käyttäjäkokemuksia. Tämä ei kuitenkaan toteutunut suunnitellulla tavalla ajanpuutteen vuoksi. Toteutin haastattelut niin, että haastattelun aikana keräsin palautetta oppimateriaalista. Toteutus oli erilainen, mitä olin aluksi suunnitellut, mutta toteutuksen muuttuminen ei haitannut, sillä sain kuitenkin hyödyllistä palautetta tutkimuksen kannalta.

Suunnittelemani kohderyhmän tavoittaminen koitui yllättävän työlääksi. Lähetin tutkimushaastattelukutsuja useille eri opettajille ensin järjestön yhteyshenkilöni kautta sähköpostilla. Sähköpostin vastaanottajalistalla oli useampi kymmenen opettajaa, mutta en saanut myönteistä vastausta kutsuuni yhdeltäkään. Lähetin kutsun uudelleen muutaman viikon kuluttua ja sitten taas odotin vastauksia. Kuukauden ajalta en ollut saanut yhtäkään vastausta. Tämä tilanne turhautti, sillä tutkimukseni ei edennyt mihinkään. Koska en saanut vastauksi haastatteluun osallistumisesta, jouduin laajentamaan kohderyhmää lähettämällä tutkimushaastattelukutsun myös eri järjestöjen globaalikasvatuksen asiantuntijoille. Tässä vaiheessa olin jo hyvin turhautunut tilanteeseen ja aloimme keksimään suunnitelmiin muutoksia, jos opinnäytetyöni ei tulisikaan onnistumaan, kuten aluksi oli suunniteltu.

Onneksi en joutunut lähtemään näihin muutoksiin, sillä molemmista järjestöistä vastattiin melko pian ja sain haastattelut globaalikasvatuksen asiantuntijoiden kanssa sovittua. Onnekseni sain toisen järjestön asiantuntijan kautta opettajakontakteja, joista sain järjestettyä haastattelun kolmen eri opettajan kanssa. Näiden kontaktien ansiosta koko tutkimus pääsi etenemään ja marraskuun loppuun mennessä sain tutkimushaastattelut tehtyä.

5 TULOKSET

Tässä luvussa analysoin tutkimushaastattelujen tuloksia. Kaksi pääteemaa, jotka kulkivat läpi haastattelujen ovat: Globaalikasvatus kouluissa tällä hetkellä ja verkkomateriaaliin perehtyminen ja kehitysehdotukset. Tässä luvussa olen jaotellut nämä kaksi pääteemaa omiksi tuloksiksi ja kappaleiksi. Anonymiteetin säilyttämiseksi haastateltavien nimitiedot on jätetty pois. Tämän takia viitteet on kirjoitettu viitaten ”opettajaan” tai ”globaalikasvatuksen asiantuntijaan”. Opettajat on numeroitu numeroin 1–3, ja asiantuntijoista käytän numeroita 1 ja 2.

5.1 Globaalikasvatuksen tila kouluissa

Ensin halusin selvittää globaalikasvatuksen nykytilaa koulumaailmassa, ja miten sitä opetetaan juuri siinä kouluissa, josta haastatteleman opettaja tulee. Lisäksi keskusteltiin järjestöjen tuottamista oppimateriaaleista ja siitä, miten ne koetaan sekä niiden käytettävyyteen liittyvistä huomioista.

Globaalikasvatus on sisällytetty opetussuunnitelmaan, johon opetuksen suunnittelu tulisi perustua. Opetussuunnitelma, joka on otettu käyttöön vuonna 2014, sisältää globaalikasvatuksen teemat läpileikkaavina teemoina. (Asiantuntija 1.) Tämä koetaan asiantuntijoiden ja opettajien keskuudessa hyvänä asiana, sillä globaalikasvatuksen opetusta ei tarvitse enää perustella kenellekään, koska se on jo sisällytetty opetussuunnitelmaan. Globaalikasvatus sisällytetty opetussuunnitelmaan on asiantuntijan mukaan huippuluokkaa verrattuna muihin Euroopan maihin. Asiantuntija 2 kertoo, että hänen käsityksensä mukaan globaalikasvatus on yleisesti ottaen Suomessa erittäin hyvällä ja edistyneellä tasolla verrattuna joihinkin Euroopan maihin. Muissa maissa hallitsee edelleen käsitys kehittyvistä maista ja kasvatustyö nähdään enemmänkin kehittyvien maiden auttamisena. Suomessa koko globaalikasvatuksen kokonaisuus nähdään paljon kokonaisvaltaisempana. Asiantuntija 2 toteaa, että on otettava huomioon maan lähtötaso opetuksen järjestämisessä. Globaalikasvatuksen järjestämiseen vaikuttavat maan elintaso ja siihen varatut resurssit. Opettaja 2 kommentoi globaalikasvatuksen opettamista Suomessa näin: ”Täällä se ei ole resurssikysymys, vaan ryhtymiskysymys”. Kasvatustyö toimii valtionrahoituksen alla, joten koulut eivät joudu maksamaan ylimääräisestä globaalikasvatustyöstä. Asiantuntija 1 toteaa

tähän ”Miksi järjestöyhteistyötä ei ole vieläkin enemmän, sillä kouluthan eivät joudu maksamaan siitä?”

Haastattelemieni opettajien mukaan kouluissa asiat globaalikasvatuksen osalta ovat ilmeisen hyvin. Paikkakunnilla, joista haastatteleman opettajat tulevat, järjestetään globaalikasvatusta koulun arjessa eri tavoin. Yhdessä koulussa on globaalikasvatuksen koordinaatioryhmä, toisessa kunnassa noudatetaan yhteistä globaalikasvatuksen suunnitelmaa ja kolmannessa koulussa on globaalikasvatuksen opettajaryhmä. Globaalikasvatusta koordinoiva opettajaryhmä koostuu valituista opettajista, jotka koordinoivat paikkakunnan globaalikasvatusta muille opettajille. He järjestävät uusia koulutuksia valituista globaalikasvatuksen teemoista ja tiedottavat uusista materiaaleista. Toisella paikkakunnalla kunnan koulut noudattavat yhteistä seudullista globaalikasvatuksen suunnitelmaa, jota oltiin juuri haastatteluhetkellä päivittämässä. Tämän yhteisen suunnitelman tavoitteena on mahdollistaa kaikille oppilaille yhdenvertainen mahdollisuus saada opetusta globaalikasvatuksesta, sekä helpottaa opettajien työtä sen opettamisessa tarjoamalla valmiit linkki- ja materiaalivinkit opettajien käytettäväksi. Kolmannessa koulussa globaalikasvatuksen tiimi vastaa globaalikasvatuksen toteuttamisesta ja toteutumisesta. Tässä kyseisessä koulussa oltiin juuri haastatteluhetkellä päivittämässä yhdenvertaisuussuunnitelmaa, jonka suunnitteluun oppilaat saavat itse osallistua. Tämä varmistaa sen, että suunnitelmasta tulee oppilaiden näköinen (Opettaja 2).

Haastattelussa tärkeiksi kasvatuksen teemoiksi tämän päivän opettajantyössä nousevat yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon, rauhankasvatukseen ja syrjimättömyyteen, sukupuolijaotteluun ja rasismiin liittyvät materiaalit, sekä ympäristöön liittyvät teemat. Kaikissa kolmessa eri koulussa järjestetään globaalikasvatuksesta erilaisia teemaviikkoja ja teemapäiviä. Teemaviikot ja -päivät elävöittävät opetusta ja ne koetaan opetusta rikastuttavana lisänä. Järjestöjen ja koulujen välinen vuoropuhelu koetaan tärkeänä. Viime aikojen haastavana tekijänä on ollut koronapandemia ja sen tuomat ongelmat opetukseen. Järjestövierailuja kouluihin ei välttämättä ole voitu toteuttaa ollenkaan ja globaalikasvatuksen teemapäivät ja -viikot ovat olleet vaikeaa toteuttaa kokonaan virtuaalisesti.

Järjestöjen tarjoamista verkko-oppimateriaaleista nousee esiin se, että opettajat käyttävät niitä mielellään. Hyväksi ja toimiviksi koetut materiaalit matkaavat parhaimmillaan opettajan

mukana opetusvuodesta toiseen. Opettajat arvostavat materiaalien helppokäyttöisyyttä ja selkeitä ohjeita. Niitä materiaaleja, joita on käytetty aikaisemminkin, käytetään uudelleen ja uudelleen, sillä ne ovat tuttuja ja voidaan luottaa siihen, että ne toimivat. Opettajat kokivat, että kun on löydetty yksi toimiva opetusmateriaali, niin suurella todennäköisyydellä he menevät tarkastelemaan muitakin saman järjestöjen tarjoamia materiaaleja ajan näin salliessa.

Asiantuntijoiden ja opettajien mukaan globaalikasvatusta tullaan tarvitsemaan ja tekemään yhtä paljon, ellei jopa enemmän kuin jo tällä hetkellä kouluissa opetetaan. Asiantuntija 1 mukaan, globaalikasvatuksen parissa työskenteleviä henkilöitä tullaan tarvitsemaan tulevaisuudessa ja kouluissa tulisi panostaa globaalikasvatuksen opetukseen vieläkin enemmän. Yhden asiantuntijan kanssa pohdimme, että miksi globaalikasvatus ei ole oma oppiaineensa siinä missä esimerkiksi yritysikasvatuskin on. Yhdessä pohdimme sitä, miksi globaalikasvatukseen ei perehdytä enemmän individuaalina oppiaineenaan. Oppiaineen nimi voisi olla ”Maailma oppiaineena” (Asiantuntija 2).

Gloaalikasvatuksen tämänhetkinen tilanne kouluissa on vaihteleva ja edelleen paikkasidonnainen (Asiantuntija 1). Asiantuntijoiden ja opettajien haastatteluissa käy ilmi, että toisilla paikkakunnilla globaalikasvatus toteutuu paremmin kuin toisilla. Haastattelemieni opettajien paikkakunnilla globaalikasvatus toteutuu ilmeisen hyvin, mutta opettajat myös korostavat sen puuttumista esimerkiksi pienemmissä kunnissa ympäri Suomen. Maantieteelliset erot näkyvät koko maanlaajuisesti, erityisesti keskittyen kattavaan globaalikasvatuksen opettamiseen isoilla paikkakunnilla, kuten pääkaupunkiseudulla ja Turussa. Herääkin useita kysymyksiä, kuten, että miten saataisiin kattava globaalikasvatuksen opetus joka puolelle Suomea niin, että opetus olisi yhdenvertaista kaikille riippumatta asuinpaikasta? Miten globaalikasvatuksen aiheet toteutetaan opetuksessa siten, että ne myös toteutuvat eivätkä ole vain paikkakuntasidonnaisia?

Gloaalikasvatuksen tulisi herättää ajatuksia nuorissa ja lapsissa ja kasvattaa ajatukseen aktiivisesta kansalaisesta, sen tulisi kannustaa vaikuttamaan ja toimimaan asioiden eteen. Tällä hetkellä oppilaat ovat todella kiinnostuneita ja valveutuneita asioista ja haluavat tietää lisää, mutta henkilökunta on siellä pullonkaulana tämän tiedon välittämisessä. (Asiantuntija 1.)

Haastatteluissa käy myös ilmi, että aiheen opettaminen jää niiden opettajien harteille, jotka ovat jo valmiiksi kiinnostuneita globaaleista kysymyksistä. Ajanhallinta ja -puute nousevat esiin, kun puhutaan materiaalien etsimisestä. Haastateltavat opettajat kokevat, että materiaalia on paljon ja jo valmiiksi kiireinen opettaja ei välttämättä löydä materiaaliiviidakon joukosta juuri

sitä, mitä tarvitsee sillä nimenomaisella hetkellä. Sen takia voi olla mahdollista, että globaalikasvatus koetaan haastavana tai työläänä. Globaalikasvatustyö saatetaan kokea oman työn päälle tehtävänä extratyönä, vaikka globaalikasvatuksen opettaminen on kirjoitettu opetussuunnitelmaan. Asiantuntija 1 mukaan, globaalikasvatuksen opettamattomuus ei johdu koulujen riittämättömistä resursseista, sillä koulut ovat valtion omutuksessa, jolloin varat esimerkiksi järjestyhteistyöhön tulevat valtiolta. Globaalikasvatuksen puute opetuksessa on enemmänkin ajan väärinkäytön ja suunnittelemattomuuden syytä. Teemat tulisi suunnitella opetukseen jo heti lukuvuoden alussa ja niitä tulisi noudattaa opetuksen edetessä lukukauden edetessä. (Asiantuntija 1.)

Haastatteleman opettaja nostaa esiin opettajien tämänhetkiset henkiset voimavarat koskien opetuksen, - ja opetusmateriaalien suunnittelua. Opettaja 1 mainitsee korona-ajan olevan haastavaa omalle jaksamiselle, jonka vuoksi globaalikasvatuksen materiaalien penkominen ei ole ollut ensimmäinen prioriteetti opetuksessa. Kuormittava pandemian luoma poikkeustilanne opetusjärjestelyissä on tuonut uusia ajankäytöllisiä haasteita, ja verkkovälitteisesti opettaminen haastaa opettajan henkisiä resursseja edelleen jatkuvasti. Lisäksi teemapäivien ja -viikkojen järjestäminen on ollut hankalampaa korona-aikana verkkovälitteisten opetusratkaisujen takia.

Asiantuntijoiden mukaan opettajakoulutukseen ei ole tällä hetkellä sisällytetty globaalikasvatuksen teemoja, jonka vuoksi onkin ihan ymmärrettävää, että opettajien keskuudessa koetaan, että opettaja ei välttämättä ole aiheen asiantuntija tai tarpeeksi pätevä opettamaan kyseistä aihetta. Haastatteleman asiantuntija toteaaakin että ”Annettaisiin niille opettajille lupa olla osaamatta globaalikasvatusta ja kutsuttaisiin paikalle järjestön asiantuntija puhumaan asiasta.” Asiantuntijat 1 ja 2 painottavat järjestyhteistyön tärkeyttä oppilaitoksissa ja mainitsevat, että globaalikasvatus onkin hyvin sujuvaa tällä hetkellä esimerkiksi pääkaupunkiseudulla.

Opettaja 1 nostaa kysymyksen siitä, että miten globaalikasvatuksen teemat saataisiin sisällytettyä yksittäisten oppiaineiden sisältöihin vielä nykyistään enemmän? Vastaisiko laajempi opettajakoulutus globaalikasvatuksen teemoista siihen tarpeeseen? Pohjautuen näihin haastatteluihin ja ajatuksiin, joita on noussut esiin, voitaisiinko todeta nykyisen opettajakoulutuksen tarvitsevan päivitystä vastaamaan sitä, mitä globalisoituva maailmamme tarvitsee?

Tiedonkulun haasteet nostetaan esiin haastatteluissa. Järjestöt tiedottavat uusista globaalikasvatuksen materiaaleista ja koulutuksista kouluja sähköpostilla. Asiantuntija 2 mukaan, tiedonkulun ongelmaksi voi koitua sähköpostiin virtaavan tiedon tulva, josta voi olla hankalaa poimia olennaisia koulutuksia tai linkkejä uusiin materiaaleihin. Tämän vuoksi järjestöjen sähköpostit saatatetaan jättää lukematta tai niihin reagoimatta. Lisäksi mainitaan, että tiedotus tapahtuu yleensä järjestön ja rehtorin välillä, mutta tieto välttämättä kulje eteenpäin sitä tarvitseville opettajille. Tämä myös koetaan ongelmana asiantuntijan näkökulmasta. Kysymys onkin, miten saataisiin tiedotus opettajien ja järjestöjen välille jouhevammaksi, ettei informaatio mahdollisesti opettajia hyödyttävistä koulutuksista ja materiaaleista jäisi vain sähköpostin varaan? Positiivisena asiana nostetaan sosiaalisen median hyödyt tiedotuskanavana järjestöjen ja koulujen välillä. Asiantuntija 2 mainitsee sosiaalisen median olevan merkittävä tiedotuskanava, ja mainitsee heidän järjestönsä käyttävän sitä tiedotuskanavana paljon. Esiin nostetaan myös sijaisten tai poissaolojärjestelyjen hankaluus. Jos opettajaa kiinnostava koulutus järjestettäisiin, voi osallistuminen jäädä uupumaan sijaisen järjestämisen vaikeuden vuoksi. Todettiin myös, että joissakin kouluissa tiedonkulku on parempaa kuin toisissa.

5.2 Verkko-oppimateriaalin käyttökokemukset

Toisena pääteemana haastatteluissa käytiin läpi tuottamaani verkko-oppimateriaaliin perustuvia käyttäjäkokemuksia. Opettajat eivät olleet oman työnsä kiireellisyyden takia ehtineet kovin yksityiskohtaisesti perehtymään oppimateriaaliin ennakkoon, joten haastattelu toteutettiin niin, että materiaalia käytiin läpi haastattelun edetessä. Koko haastattelun yleistunnelma oli keskustelullinen ja sain todella hyviä vinkkejä ja kommentteja materiaaliin liittyen. Tähän lukuun on koottu esiin nousseita käyttöön perustuvia huomioita ja parannusehdotuksia. Lisäksi opettajat nostivat suurena teemana eettisyyden verkko-oppimateriaalissa, joten koin tarpeellisena myös käsitellä sitä.

Oppimateriaalien käytettävyyden helppous korostuu, kun puhumme opettajien kanssa järjestöjen tuottamista verkko-oppimateriaaleista. Yleisesti ottaen halutaan, että materiaalit latautuvat verkkoalustalla nopeasti ja käyttö on mahdollisimman vaivatonta. Oletetaan, että kuvat, videot ja linkit latautuvat nopeasti ja ne myös toimivat. Jos linkki tai valittu video ei johda mihinkään, aiheuttaa se turhautumista. Helppous, selkeys ja oppimateriaalipohjan johdonmukaisuus saavat opettajat avaamaan materiaalit ja käyttämään niitä uudelleen, jopa vuodesta toiseen.

Opettajat kokivat erillisen ladattavan ohjeistuksen opettajille, sekä oppitunneille todella hyväksi. Selkeyden tärkeyttä korostettiin, kun ohjeet ovat selkeät, opettajien materiaalin omaksuminen nopeutuu. Helppo ja nopea materiaalin omaksuminen edesauttaa oppimateriaalin käyttöönottoa. Opettajat sanoivat myös, että aihe, joka heitä itseään kiinnostaa, tulee otettua helpommin käyttöön. Myös etukäteen lähetettävät ohjeistukset opettajille mainittiin hyvänä, jotta opettajalla on aikaa tutustua materiaaliin ennen sen käyttöönottoa. Opettaja 2 mainitsi verkkototeutuksen ohjeistuksen merkityksen korona-aikana, ja yhteistuumin totesimme, että verkkototeutuksen ohjeistus on hyvä olla myös tulevaisuuden varalta olemassa, sillä opetusympäristö saattaa yhtäkkiä muuttua opettajasta johtumattomista syistä, kuten olemme näin koronaviruspandemian aikana todistaneet.

Yksittäisten esitysten ja kokonaisuuksien PowerPoint esitysmuotoon laittaminen myös koettiin hyvänä, sillä esitystä on helppo näyttää luokan edessä, se on nopeaa ladata ja näyttää myös verkkototeutuksena jokaisen oppilaan omalta ruudulta esimerkiksi kotona opiskellessa.

Erityisen hyvää palautetta saivat luovat tehtävät oppimateriaalin lopussa "lisämateriaalia" osiossa. Opettajat kokivat erityisen hyväksi ne tehtävät, joissa oppilaat itse tuottavat jotain materiaalia. Näistä nousivat esimerkiksi "Ryanin video" tehtävä, jossa oppilaat itse saavat kuvata, käsikirjoittaa ja esiintyä. Samoin "Punaisen Ristin logo" tehtävä sai hyvää palautetta. Nämä tehtävät kehittävät luovuutta sekä oppilaan omaa kykyä reflektoida elämäänsä ja/tai tuottaa itse omaa luovaa materiaalia. Opettajat kokivat vastaavat tehtävät hyvinkin opetuksellisena, opetusta rikastuttavana ja olivat sitä mieltä, että tämän tyyppiset tehtävät tulisivat hyvinkin todennäköisesti käyttöön opetustilanteessa.

Samani tutkimustulokset olivat rehellisiä ja opettajien puheesta välittyi halu auttaa materiaalin kehittämisprosessissa. Minulle jäi jokaisesta haastattelusta innostunut ja positiivinen mieli. Opettaja 3:n palaute on jäänyt minulle mieleen, kun hän totesi että "Hurjan hienon työn olet tehnyt!" Tästä kannustavasta palautteesta tuli todella hyvä mieli.

6 KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Oppimateriaalia käyttäneiltä opettajilta nousi kehittämisehdotuksia, jotka olen koonnut tähän lukuun. Koin myös tarpeelliseksi lisätä omia kehittämisehdotuksiani, ne olen kirjoittanut opettajien luvun jälkeen.

6.1 Opettajilta nousseet kehittämisehdotukset verkko-oppimateriaaliin

Opettajat nostivat esille tarpeen, miksi tämä oppimateriaali on tärkeä. He toivoisivat, että selkiytettäisiin vastauksia kysymyksiin: miksi tämä oppimateriaali on luotu, mikä on sen tavoite, mitkä oppimistulokset ovat toivottuja? Nälkäpäivä konseptina on entuudestaan tuttu kaikille, ja opettajat kertovat kuulleensa aiheesta aikaisemminkin. Konseptin selkiyttämistä toivottiin oppimateriaalien kontekstissa.

Parannusehdotuksiin liittyvien materiaalien teknisiin elementteihin nostettiin esiin taas helppokäyttöisyys. Opettajien mielestä yksittäin ladattavat tiedostot aiheista olisivat parempia, kuin luokan edessä valkotaululla ruudulta alaspäin rullattava esitys. Oma liitetiedosto tehtävästä on helpompi hahmottaa kokonaisuutena. Mainittiin myös, että kun jokainen tehtävä ja aihekokonaisuus olisivat omalla liitetiedostollaan, ne olisi helppo tulostaa niille opettajille, jotka haluavat esittää materiaalit ja tehtävät oppilailleen paperisena versiona. Oppilaiden olisi helppo tehdä tehtävät, kun heillä on paperinen versio edessään. Nykyisessä kokonaisuudessa materiaalin tulostettavuutta ei juuri ole otettu huomioon.

Yksi opettaja ehdotti, että tarinat ja koko muu materiaali voisi olla PowerPoint muotoisena, jossa oppilaille esitettävässä versiossa näkyisi pääpointit esimerkiksi ranskalaisinviivoim kuvien ja muun visuaalisen materiaalin kera. Opettajalle olisi pidempi kirjoitettu versio itsellään, joten hän voisi luokassa laittaa PowerPoint esityksen kuvineen oppilaiden nähtäväksi ja itse lukea luokan edessä pidempää tekstiversiota. Näin oppilaille ei tulisi niin paljoa luettavaa, joka edesauttaa keskittymistä kyseiseen asiaan. Maininta tuli, että tämänhetkisessä materiaalissa on liikaa kirjoitettua tekstiä ja kyseinen opettaja sanoi myös, että nuoret ja lapset tuskin jaksavat lukea näin paljon tekstiä kerrallaan. Opettaja totesi, että kun tekstiä on liikaa, huomio helposti herpaantuu muualle, vaikka aihe olisikin kiinnostava. Tämä korostuu, kun otetaan huomioon kohderyhmä, jolle opetusmateriaali on suunniteltu, esimerkkinä ala-asteen neljäs - kuudes luokkalaiset. Näin ollen opettajan ehdotus lyhyemmistä tekstipätkistä ja visuaalisemmasta tuotoksesta toimisi paremmin.

Hyviä parannusehdotuksia keuhjen lisäksi tuli luovista tehtävistä, jossa yksi opettaja ehdotti, että esimerkiksi punaisen Ristin logotehtävää voitaisiin jatkaa siten, että oppilaat saisivat luoda oman taidegallerian tekemistään taideteoksista. Tämä toimisi niin, että oppilaiden kuvat kerättäisiin esimerkiksi elektroniseen pilvipalveluun ja tämä näytettäisiin luokan edessä valkotaululla, jolloin kukin ryhmä voisi esitellä omansa näin halutessaan. Tämä edistäisi luovuutta ja antaisi muille oppilaille mahdollisuuden nähdä mitä muut ryhmät ovat saaneet aikaan.

Keskustellessani opettajien ja asiantuntijoiden kanssa globaalikasvatuksesta ja oppimateriaaleista, nousee toistuvasti esille eettiset asiat ja kysymykset. Eettisyyden pohtimiseen käytettiin jokaisessa haastattelussa jonkin verran aikaa. Kysymyksiä nousee esimerkiksi siitä, miten oppilaille ja ylipäänsä muillekin ihmisille näytetään kuvaa kehittyvien maiden elinoloista? Miten välitetään viestiä köyhyydestä ja katastrofeista? Opettaja 3 toteaaakin ”Totta kai se kuvitus, jota näytetään köyhyydestä ja katastrofeista on oltava realistista, mutta miten se näytettäisiin ilman problematiikkaa?” Opettaja 1 mainitsee, että ”Voitaisiinko köyhyden näyttäminen jo lopettaa ja siirtyä johonkin muuhun tapaan, joka realisoisi paremmin ihmisten elinoloja eri maissa?”.

Opettajien mukaan tämä kuva, jota näytetään ihmisten elinoloista, arkikielessä voidaan puhua termistä ”köyhyyskuvasto” välittää meille viestiä eriarvoisuudesta, sekä luo vastakkainasettelua. Se voi myös vaikuttaa oppilaisiin välittämällä ajattelutapaa ”me täällä ja nuo tuolla”. Yksi opettaja mainitsi, että nuorilla yläasteikäisillä on todella mustavalkoinen ajattelutapa. Kun he tulevat yläasteelle, heillä on juuri tuo ”me täällä ja nuo tuolla” ajatusmaailma. Opettaja pohtiikin ”Miten saataisiin tätä ajatusmallia karsittua, niin että saadaan nuoret ymmärtämään, että kaikki me täällä olemme samanlaisia?” Hän uskonee, että kaikki tämä kuvitus, jota oppimateriaaleissakin näytetään, vaikuttaa siihen, miten tuomme viestiä esille jälkisukupolville. Yksi opettaja mainitsi, että voisimmeko tuoda asioita esiin yhteisvastuun kautta, painottaen sitä, että me kaikki olemme vastuussa näistä asioista? Se, että jossain päin tapahtuu luonnonkatastrofi, on asioiden seuraus, joita mekin täällä teemme päivittäin, tällä viitataan ilmastonmuutokseen ja siihen johtaviin tekoihin. Opettaja haluaisi painottaa oppimateriaaleissa yhteisvastuun merkitystä, jotta saadaan oppilaat ymmärtämään syy-seuraus-suhteiden merkityksiä. Myös konkreettista näkökulmaa painotettiin, jotta saadaan oppilaat ymmärtämään, että mitä juuri yksilö voi tehdä kaikkien yhteisen hyvän eteen?

Helppojen ja yksinkertaisten tekojen konkretisoimisesta voisi tehdä jopa jonkinlaisen interaktiivisen tehtävän.

Köyhyyskuvasto liitetäänkin yleensä ”köyhään etelään”, joka tässä kontekstissa viittaa eteläiseen pallonpuoliskoon, erityisesti Afrikan, Aasian ja Etelä-Amerikan maanosiin. Mielestäni olisi kuitenkin relevanttia ottaa huomioon, että miten eri elinoloja näytetään kotimaassamme. Eriarvoisuus on arkipäivää myös Suomen valtionrajojen sisäpuolella, mutta se jäänee huomioimatta, kun keskitymme kehittyvien maiden eriarvoisuuden asetelmaan. Oppimateriaalien tarkoituksena voisikin olla poistaa näitä stereotyyppisiä ajatuksia, ja luoda uusia tapoja oppilaille kuvata eri elinoloja ja kansoja eri puolella maailmaa.

Opettajien puheesta nousi sekin huomio, että tehtävien ja tekstien asettelussa olisi otettava huomioon kulttuurierot luokan kesken. Lisäksi eettisyyden pohtimista toivottaisiin ”mielipidejana” tehtävän väitteiden asettelussa ja ehdotettiin, voitaisiinko kysymystenasettelua muokata väittämät esitetyiksi negaation kautta? Tästä esimerkkinä niin, että ”Suomessa kaikilla ei ole hyvät elinolot”. Näin saataisiin sekä oppilaat pohtimaan enemmän omaa elinympäristöä ja mahdollisesti oppilaat hajautuisivat jana-asetelmassa. Mielipidejana tehtävässä tuotiin esiin, sillä tehtävä tällaisenaan esitettynä on aika pitkä, eikä aikaa välttämättä ole koko tehtävän läpikäymiseen. Toki vastapainona ehdotettiin, että tehtävän kysymyksistä voidaan valita juuri ne opettajan omasta mielestä sopivat.

Viimeisenä kysymyksenä esiin nousi rahankeruun eettisyys oppimateriaalin kontekstissa, silloin kun kohderyhmänä on alaikäiset oppilaat. Yksi opettaja mietti, voisiko tämä yksinään olla syynä siihen, että opettajat eivät haluaisi ottaa materiaalia käyttöönsä. Hän ajattelee, että suora viesti, jossa oppilaita pyydetään lahjoittamaan rahaa, on kyseenalainen.

Kohtasimme vaativia eettisyyteen liittyviä kysymyksiä ja pohdintoja haastatteluiden edetessä, ja totesimme haastateltavien kanssa yhdessä, että ei meillä ole näihin tässä hetkessä vastauksia. Sain loistavia silmiä avaavia näkökulmia asioihin, joka laittoi minut ajattelemaan verkko-oppimateriaalin tekemistä vieläkin enemmän eettiseltä näkökannalta. Tämän takia, olen kirjoittanut lisää omaa eettistä pohdintaa seitsemänteen lukuun.

6.2 Omat kehittämis ehdotukset verkko-oppimateriaaliin

Mielestäni tähän lukuun on relevanttia työn onnistumisen kannalta lisätä omat kehitysehdotukseni koskien verkko-oppimateriaalia opettajien esittämien kehitysehdotuksien lisäksi.

Oppimateriaalia koskevat kehitysehdotukseni pohjautuvat paljolti siihen, mitä haastatteleman opettajat jo toivat esiin haastatteluaineistossa. Materiaalin käytettävyydessä haluan myös korostaa sen käyttäjäystävällisyyttä eli jo esiin tuotua helppoutta, nopeutta ja helppokäyttöisyyttä.

Nyt jälkeinpäin, kun olen saanut eri näkökulmia opettajilta, mieltäisin enemmän helppokäyttöisyyttä, nopeaa käyttönotettavuutta ja yleistä selkeyttä. Lisäksi pohtisin enemmän sitä, mille ikäryhmälle materiaali on suunnattu ja vaatavuustason merkitystä tehtävissä. Alla oleva sähköposti on palaute yhdeltä lukion opettajalta, joka sai minut miettimään vaatavuustason merkitystä:

Lukiolaisille kaipaisimme joko pieniä välitunneilla tehtäviä yhteistoiminnallisia tehtäviä (esim. tietokilpailu) tai sitten laajempia 75 min. oppitunnilla tehtäviä, eri oppiaineita yhdisteleviä, oikeasti vaativia tehtäviä. Aikapaine on nykylukiossa kova ja opiskeltavaa asiaa paljon, joten oppitunteja ei ole varaa käyttää mihin tahansa. Toiselle asteelle suunnatut oppimateriaalinne ovat mielestäni liian heppoisia. Lukiolaiset tarvitsevat haastavampia tehtäviä, joissa esim. tutustutaan ajankohtaisiin katastrofialueisiin ja analysoidaan syitä ja seurauksia. (Opettaja, lukioaste 2021.)

Materiaalin asettelukin voisi olla toisenlainen, kuten yksi opettaja ehdotti. Hänen mukaansa kaikista kokonaisuuksista voisi olla erilliset ladattavat tiedostonsa, jolloin kokonaisuuksien hahmottaminen olisi selkeämpää ja nopeampikäyttöisempää. Ajattelen, että tämä materiaalin asettelu toimisi oikein hyvin, jos se on mahdollista Cloubi- oppimateriaalialustalla. Ohjeistuksen selkeys, lisäohjeet verkkototeutukseen ja muut, jopa kuvalliset ohjeet auttavat materiaalin käyttöönottoa. Ajattelen myös, että kokonaisuudet voisivat olla PowerPoint esityksen muodossa mieluummin, kuin pitkänä tekstipätkänä Cloubi-alustalla. Videot ja kuvat toki elävöittävät tekstiä ja niitä tulisikin olla vuoden 2022 materiaalissa yhtä paljon kuin nykyisessä Nälkäpäivä 2021- materiaalissa.

Luovia tehtäviä ”Luovat tehtävät” -osioon olisi syytä lisätä enemmän, sillä se oli pidetty osio opettajien keskuudessa. Erityisen hyvänä koettiin kaikki tehtävät missä liikuttiin ja oppilaat saivat itse luoda jotain konkreettista. Tämän tyyppisiä tehtäviä voitaisiin lisätä vieläkin

enemmän. Vinkkejä tehtävien luomiseen voitaisiin hakea esimerkiksi toisten järjestöjen materiaalipankeista käyttämällä vertailuanalyysi menetelmää. Yhteisöpedagogi voisi miettiä mitä koulutuksen aikana opetettua kurssimateriaalia, projektiyhteistöitä tai muuta aikaisemmin kerättyä osaamista voitaisiin hyödyntää verkko-oppimateriaalin kehittämistyössä. Etenkin luovien tehtävien keksimiseen kaikesta tästä voisi olla hyvinkin paljon hyötyä.

Tästä tutkimuksesta ja siitä saadusta palautteesta viisastuneena, kiinnittäisin paljon enemmän huomiota ”köyhyyskuvastoon” ja siihen, miten elinolot kuvataan materiaalissa. Miettin, olisiko köyhyiden kuvaamiseen ja katastrofien jälkeisen ajan näyttämiseen jotain muuta keinoa, kuin miten se nyt esitetään tekemässäni Nälkäpäivä materiaalissa. Pohtisin sanavalintoja, kirjoitusasua sekä visuaalisuutta enemmän, kuin mitä tein materiaalia luodessani. Haluaisin luoda uutta näkökulmaa, ehkä stereotyyppisesti esitetyn kuvituksen ja ajatusmaailman tilalle. Pohtisin vielä enemmän eri lähestymistapaa eettisiin ongelmiin ja miettin ”onko tämä todella se tulokulma, miten haluan asiat oppilaille esittää”. Nämä uudet tavat voisivat olla esimerkiksi erilaisia tehtäväpohjia, luovempia ja hausempia tehtäviä ja asioiden esittäminen niin, että ne eivät tue eriarvoisuuden näkökulmaa, vaan mieluumminkin tukevat yhdenvertaisuutta. Lisäksi asioita voitaisiin tuoda esiin esimerkiksi kulttuurillisen näkökulman kautta, vaikka jakamalla Filippiiniläisen keittiön perinneruokaresepti kotitaloustunnilla tehtäväksi tai opettamalla maan perinnetanssia liikuntatunnilla. Seuraavan materiaalin kehittämiskysymykseksi ja kehittämisen kohteeksi voisikin nousta se, että miten materiaalista luodaan entistä vähemmän stereotyyppisiä tukematon, uuden tulokulman vuoden 2022 Nälkäpäivä-keräys aiheinen materiaali.

6.3 Lista kehittämis ehdotuksista ja muistilista oppimateriaalin tekijälle

Olen listannut alle listan pelkistetyksi kirjoittaen nousseista kehitysehdotuksista. Sen alla on lista siitä, mitä mielestäni verkko-oppimateriaalin kehityksessä olisi hyvä ottaa huomioon.

KEHITYSEHDOTUKSET:

- Selkiytää oppimateriaalin tavoite ja tarkoitus, jotta se vastaa kysymykseen: Miksi tämä on tehty, mitä hyötyä tämä oppimateriaali tuottaa ja miksi sitä kannattaa käyttää?

- Tehtävät tulostettaviksi, jotta ne voidaan tulostaa ja ovat jaettavissa luokalle paperisena.
- Harkitse voisiko kokonaisuudet materiaalin sisällä esittää PowerPoint -tiedosto muodossa?
- Omat ladattavat tiedostot jokaisesta aihekokonaisuudesta
- Lyhyemmät tekstipätkät, jotta oppilaat jaksavat keskittyä
- Interaktiivisia ja luovia tehtäviä voidaan kehittää vieläkin pidemmälle, esim. kotitaloustunnilla maan perinneruuan kokkaaminen.
- Uutta näkökulmaa kehitysmaita koskevassa kuvituksessa ja tarinankerronnassa

MUISTILISTA VERKKO-OPPIMATERIAALIN TEKIJÄLLE:

- Kiinnitä huomiota helppokäyttöisyyteen ja käyttäjäystävällisyyteen
- Ota huomioon kohderyhmä, kenelle tämä on tehty? Kiinnitä huomiota kohderyhmään tehtävien vaativuustasossa. Vanhemmille oppilaille tehtävät tasoltaan vaativampia tehtäviä kuin alakoululaisille.
- Koko oppimateriaalin kantava tulokulma tulisi olla, miten me olemme yhdenvertaisia, vaikka asummekin toisella puolella maapalloa?
- Kiinnitä huomiota eettiseen näkökulmaan, erityisesti tarinankerronnassa ja tehtävissä.
- Käytä hyödyksi enemmän Cloubi alustan tarjoamia mahdollisuuksia (tällä alustalla SPR erottuu joukosta).
- Ota apua vastaan, kun sitä tarjotaan ja uskalla kysyä.
- Vaihda ajatuksia mahdollisen kollegan kanssa niin paljon kuin suinkin mahdollista. Erilaiset näkökulmat saattavat johtaa johonkin hyvin rikastuttavaan ja viedä työtä eteenpäin.
- Seuraa globaalikasvatuksen työkenttää ja lue maailman uutisia. Kaikki perehtyneisyys hyödyttää verkko-oppimateriaalin luomisprosessissa.
- Luota itseesi, kukaan ei ole seppä syntyessään.

7 POHDINTA JA REFLEKTIO

Tässä luvussa arvioin koko opinnäytetyö prosessin onnistumista alusta loppuun. Loppukaneettina tälle opinnäytetyölle koin tarpeelliseksi kirjoittaa, mitä koko tämä työ on opettanut minulle ja mitä tämän opinnäyte, - ja kehittämistyön tekeminen tuotti.

Monia opettajien mainitsemia asioita en ollut miettinytkään koko oppimateriaalin kehittämisprosessin aikana, jonka vuoksi koko verkko-oppimateriaalin tekemisprosessi on ollut itselleni todella opettavainen alusta loppuun. Materiaalin luominen itsessään, sekä siitä palautteen saaminen on kasvattanut minua tulevaisuuden työntekijänä, sekä olen oppinut koko tutkimusprosessin tekemisestä paljon. Tämä projekti on ollut todella opettavainen varsinkin, kun olen päässyt osallistumaan ja tukimaan sen vaikutuksia alusta loppuun saakka. Olen luonut koko oppimateriaalin alusta loppuun, lisäksi tutkinut sen oikeiden käyttäjien kokemuksia siitä ja vielä koonnut parannusehdotuksia, joista työelämän tilaaja Punainen Risti tulee hyötymään. Koko opinnäyte, - ja kehittämistyön vieminen alusta loppuun tuntuu jo itsessään palkitsevalta.

Vaikka kehittämistyö opetti minulle tosi paljon, havaitsen jo nyt asioita, joita olisin voinut tehdä toisin. Ymmärsin, miten tärkeää olisi ollut vieläkin enemmän tutustua toisten järjestöjen oppimateriaaleihin, eli tutkimusmetodina ”benchmarkata” muiden järjestöjen verkko-oppimateriaaleja. Jos olisin tehnyt enemmän selvitystä muiden järjestöjen oppimateriaaleista, olisin ehkä voinut soveltaa vieläkin enemmän ideoita luomaani Nälkäpäivä-keräys oppimateriaaliin. Myös lähdemateriaalia tämän opinnäytetyön teoreettiseksi viitekehikseksi olisi voinut alkaa tutkimaan aikaisemmin, jo silloin, kun tiesin, että mitä aihetta työni tulee koskemaan.

Prosessissa korostui opiskelijan rooli, ja se että tämä projekti oli työharjoittelu. Sain ammattitaitoisen ja empaattisen ohjaajan, ja palautetta omasta työstäni, joka oli todella tärkeää oppimisen kannalta. Minulle tarjottiin koulutuksia järjestön toimesta verkkoalustan käytöstä. Minua tuettiin prosessin edetessä, ja kun pyysin apua, minulle tarjottiin sitä. Yhteistyö tilaajan ja yhteyshenkilön kanssa oli soljuvaa koko projektin läpi.

Kaikista haastavin tässä koko työssä oli luottaa omaan itseensä ja omaan jo hankittuun osaamiseen. Epävarmuus omasta tekemisestä oli läsnä aina siihen asti, kunnes sain palautetta tekemästani väliversioista, jonka palautin verkkoalustalle. Oman tekemisen epävarmuus jatkui

läpi haastatteluprosessin, sillä sain suoraa palautetta oikeilta käyttäjiltä tekemstäni työstä. Hyvän palautteen myötä olen kerännyt itsevarmuutta ja luottamusta itseeni ja omaan tekemiseeni. Nyt kun minulla on kokemusta oppimateriaalin tekemisestä ja kehittämisestä, minulla on enemmän taitoa ja itsevarmuutta luottaa kykyihini oppimateriaalin tekijänä sekä mahdollisena tulevana globaalikasvattajana.

Tästä koko kehittämis-, opinnäytetyö prosessista minulle on jäänyt todellinen ja aito kiinnostus kirjoittamiani asioita kohtaan. Olen tämän prosessin jälkeen vielä kiinnostuneempi globaalikasvatuksesta, vaikka en tiennyt mihin saappaisiin hyppäsin opinnäytetyöprosessin alussa. Koko globaalikasvatuksesta ja digitaalisesta oppimisesta selvää ottaminen on jopa saanut minut ajattelemaan, että tämä voisi olla tuulevaisuudessa se, mitä haluaisin opiskella lisää. Tutkimushaastattelut oikeiden työelämän järjestöjen asiantuntijoiden kanssa antoivat minulle paljon uusia näkökulmia asioista, joita en olisi itse osannut ajatella. Nämä haastattelut olivat todella opettavaisia ammatillisesti, sekä myös henkilökohtaisesti, sillä ne vahvistivat omaa haluani mahdollisesti toimia tulevaisuudessa samanlaisessa roolissa kuin haastattelemani asiantuntijat. Minulle vahvistui tunne, että haluan työskennellä niiden asioiden eteen, jotka ovat oikeasti arvojeni kannalta tärkeitä.

Tämän koko projektin jälkeen tiedän ja osaan soveltaa oppimaani tietoa tulevaisuudessa. Voisin mahdollisesti alkaa etsimään järjestökentältä työpaikkaa globaalikasvatuksen parissa. Lisäksi koko opinnäytetyön tutkimusprosessi on herättänyt minussa kiinnostuksen tutkia ja kehittää jotain konkreettisia alusta loppuun. Oli todella mielenkiintoista kuulla, mitä tuotteen loppukäyttäjät ajattelevat kehittämistäni tuotoksesta. Tämän työni myötä, olen kiinnostunut kehittämistyöstä ja koko kehittämisprosessiin osallistumisesta.

Tämän opinnäytetyön tehtyäni minua kiinnostaa seurata mihin globaalikasvatuksen tulevaisuus tulee menemään lähivuosina ja miten asiat tulevat muuttumaan. Toivoisin myös havaitsevani enemmän tarvetta ammattilaisille työkentällä. Haluaisin nähdä yhteisöpedagogin osaamista etsiviä järjestöjä, joissa yhteisöpedagogin taidot on tunnistettu. Opiskelijoille karttuneet yhteistyö-, vuorovaikutus-, vaikuttamis-, ohjaus- ja kasvatustaidot voisivat olla niitä taitoja, joita erityisesti globaalikasvatustyössä olisi hyvä hyödyntää. Haluan uskoa siihen, että globaalikasvatus tulee olemaan vieläkin näkyvämpää ja tärkeämpää tulevaisuudessa, ja koen että haluan olla mukana vaikuttamassa siihen, että nuoret ja lapset saavat heille oikeutetut tiedot ja taidot elämäänsä.

2. LÄHTEET

- Agenda 2030 2022. Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma. Viitattu 26.10.2021.
<https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>
- Angel-network.net 2021. Academic Network on Global Education & Learning. About. Viitattu 12.10.2021. <https://angel-network.net/>
- Cloubi 2022. Home. State -of -the -art content creation toolset. Viitattu 20.01.2022.
<https://cloubi.com/> <https://cloubi.com/>
- Fingo 2022. Globaalikasvatuksen verkkokurssi. Mitä globaalikasvatus on? Kriittinen näkökulma globaalikasvatukseen. Viitattu 13.01.2022.
<https://webcourses.fingo.fi/globaalikasvatus/1/#/id/60ae3f4afaf52e0ae2b435c1>
- Gene.eu 2022. Global Education Network Europe. About, what we do? Purpose and vision. Viitattu 19.01.2022. <https://www.gene.eu/what-we-do>
- Globaalikasvatus.fi. Mikä globaalikasvatus? Taustatieto ja tutkimukset. Viitattu 12.10.2021.
<https://globaalikasvatus.fi/mika-globaalikasvatus/taustatieto-ja-tutkimukset/>
- Haatainen, Tuula 2004. Globaali vastuu. Teoksessa Tiina Myllymäki (toim.) Pallo haltuun kansainvälisyyskasvatus Suomessa. Lahti: Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA, 7–11.
- Holm, Saila & Törnroos, Linda 2012. Globaalikasvatus kouluissa ja järjestöissä. Yhteistyön haasteet ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyönkoulutusohjelma. Opinnäytetyö, 15–17. Viitattu 12.10.2021.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012112215992>
- Hyväri, Paula & Kuuluvainen, Hanna 2010. Kansalaisjärjestöjen opetusmateriaalit- virikkeitä, ideoita ja elämyksellisyttä kansainvälisyyskasvatukseen äidinkielen tunneille. Teoksessa Terhi Törmälehto (toim.) Maailma tuli tunnille kansainvälisyyskasvatus osana äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Äidinkielen opettajain liitto, 125–126.
- Ihmisoikeuksien julistus 1948. Ihmisoikeusliitto. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. 26. artikla. Viitattu 22.10.2021.
<https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>
- Ilomäki, Liisa 2012. Laatu E-oppimateriaaleihin, E-oppimateriaalit opetuksessa ja oppimisessa. Opetushallitus ja tekijät Oppaat ja käsikirjat 2012:5. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, 5–29. Viitattu 26.10.2021.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/144415_laatu_e-oppimateriaaleihin_2.pdf
- Järvelä, Maria-Liisa 2010. Monikulttuurinen Suomi- monikulttuurinen koulu. Teoksessa Terhi Törmälehto (toim.) Maailma tuli tunnille kansainvälisyyskasvatus osana äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Äidinkielen opettajain liitto, 38.
- Jääskeläinen, Liisa 2010. Kansainvälisyyskasvatuksesta globaalikasvatukseen. Teoksessa Terhi Törmälehto (toim.) Maailma tuli tunnille kansainvälisyyskasvatus osana äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Äidinkielen opettajain liitto, 11–15.

- Kaisla, Maija & Kutvonen-Lappi, Titta & Kankaanranta, Marja 2015. Digitaalinen oppimateriaali koulun arjessa. Jyväskylän yliopisto. Koulutuksen tutkimuslaitos ja Informaatioteknologian tiedekunta. Verkkojulkaisu. Viitattu 21.10.2021. <https://ktl.jyu.fi/vanhat/julkaisut/julkaisuluettelo/julkaisut/2015/d115.pdf>
- Kananen, Jorma 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Jyväskylä: Juvenes Print, 19.
- Keränen, Vesa & Penttinen, Jukka 2007. Verkko-oppimateriaalin tuottajan opas. Docendo. Porvoo: WS Bookwell, 3, 9.
- Kestavakehitys.fi 2021. Kestävä kehitys ja Agenda 2030. Agenda 2030 toimintaohjelma. Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. Viitattu 26.10.2021. <https://kestavakehitys.fi/kestava-kehitys>
- Kivistö, Jari 2007. Globaaliin vastuuseen kasvaminen. Näkökulmia maailman hahmottamisen pedagogiikkaan. Helsinki: Lönnberg Print & Promo, lukijalle-16.
- Koistinen, Tuula 2017. Ihmiset kasvattavat toisiaan pohdiskellessaan maailmaa. Paulo Freiren tiedostamisen ja dialogin käsitteet globaalikasvatuksen jäsentäjinä. Itä-Suomen yliopisto. Sosiaalipedagogiikka. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 18.10.2021. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20170584>
- Laaksonen, Mari 2018. Mediaplanet. Artikkelit: Digitaalinen oppiminen kaipaa lisää laadukkaita sisältöjä. Viitattu 02.11.2021. <https://www.koulutustarinat.fi/oppimisymparistot/digitaalinen-oppiminen-kaipaa-lisaa-laadukkaita-sisaltoja/>
- Mc Auley, Josefina 2019. GENE Global Education Network Europe. Contexts and cross-cutting issues in Global Education. Political trends and drivers. 11–12. Viitattu 16.12.2021. <https://slovakaid.sk/wp-content/uploads/2021/02/The-State-of-Global-Education-in-Europe-2019.pdf>
- Melén-Paaso Monica & Lampinen Johanna 2009. Tulevaisuus meissä. Kasvaminen maailmanlaajuiseen vastuuseen. Opetusministeriön julkaisuja 2009:40. Toim. Monica Melén-Paaso. 7–14. Viitattu 19.01.2022. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/76679/opm40.pdf?sequence>
- Myllymäki, Tiina 2004. Pallo haltuun kansainvälisyyskasvatus Suomessa. Lahti: Kehitysyhteistyön palvelukeskus KEPA, 81.
- OECD 2021. The state of school education. One year in to the COVID pandemic. 3–6. Viitattu 16.12.2021. https://read.oecd-ilibrary.org/education/the-state-of-school-education_201dde84-en#page5
- Opetushallitus 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet vuodelta 2014. Viitattu 22.10.2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-perusteet>
- Opetushallitus 2021. E-oppimateriaalin laatukriteerit. Viitattu 02.11.2021. <https://www.oph.fi/fi/julkaisut/e-oppimateriaalin-laatukriteerit>

- Opetushallitus 2022. Mitä on koulujen kansainvälisyys? Viitattu 10.01.2022.
<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/mita-koulujen-kansainvalisyys>
- Peltari, Antti 2010. Ennen maailma jakautui vain kahtia, nyt se on tuhansina pirstaleina-kansainvälisyyskasvatus ja media. Teoksessa Terhi Törmälehto (toim.) Maailma tuli tunnille. Kansainvälisyyskasvatus osana äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Äidinkielen opettajain liitto, 87–89.
- Pensala, Veera & Silfverberg, Paul 2020. Arviointiraportti 2.9.2020 Kehitysyhteistyötoimisto ZULU. Ulkoministeriön viestintä- ja globaalikasvatuksen (VGK) tuen evaluointi 2015–2020. Kehitysyhteistyötoimisto ZULU, 6, 14, 44. Viitattu 22.10.2021.
<https://um.fi/documents/397000/0/Ulkoministeri%C3%B6n+VGK-tuen+Evaluoointiraportti+FINAL.pdf/888e8806-bf8f-3264-364e-c22a8fb7e5b0?t=1631266673239>
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2014:96. 4 painos. Helsinki: Next Print Oy. 18–28. Viitattu 02.11.2021.
https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Perusopetuslaki 2 § ja valtioneuvoston asetus (422/2012). Annettu Helsingissä 28.06.2012.
- Punainen Risti 2022. Tiedotteet. Viitattu 25.10.2021.
<https://www.sttinfo.fi/uutishuone/suomen-punainen-risti-spr/r?publisherId=1504>
- Punainen Risti 2022. Työmme. Viitattu 25.10.2021. <https://www.punainenristi.fi/tyomme/>
- Punainen Risti 2022. Työmme. Koulu- ja oppilaitos yhteistyö. Viitattu 25.10.2021.
<https://www.punainenristi.fi/tyomme/opettajille/>
- Punainen Risti 2022. Nälkäpäivä keräys. Mihin varoja kerätään. Viitattu 25.10.2021.
<https://www.punainenristi.fi/nalkapaiva/>
- Rajala, A., & Lehtomäki, E. 2019. Mitä on globaalikasvatuksen tutkimus? Kasvatus. 50,5, 427. Viitattu 07.10.2021
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/311909/Rajala_Lehtom_ki_Mit_on_gloaalikasvatuksen_tutkimus_.pdf?sequence=1
- Raunio, Samuel 2010. Suomalaisnuorten tietämys kehityskysymyksistä- kehityskasvatus osana kansainvälisyyskasvatusta. Teoksessa Terhi Törmälehto (toim.) Maailma tuli tunnille. Kansainvälisyyskasvatus osana äidinkielen ja kirjallisuuden opetusta. Äidinkielen opettajain liitto, 46–49.
- Räsänen, Rauni 2007. Intercultural Education as Education for Global responsibility. Teoksessa Taina Kaivola & Monica Melén-Paaso. Education for Global Responsibility – Finnish Perspectives. Publications of the Ministry of Education 2007:31. Helsinki: University Press 2007. Viitattu 26.10.2021.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79403/opm31.pdf?sequence=1>
- Räsänen, Rauni 2011. Kansainvälisyyskasvatus 2010 -ohjelman arviointi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:13. Helsinki: Opetus ja kulttuuriministeriö, 14–15. Viitattu 26.10.2021.
<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75478/tr13.pdf?sequence=1>

- Suomen kasvatustieteellinen seura FERA. Globaalikasvatuksen tutkimuksen verkosto. Viitattu 12.10.2021. <https://www.kasvatus.net/sig-ryhmat/globaalikasvatuksen-tutkimuksen-verkosto/>
- Therborn, Göran 2012. Maailma aloittelijan opas. suom. Koneen Säätiö. Jyväskylä: Bookwell Oy, 66–94.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 2. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 85–87, 123–124.
- Unicef.fi. Ihmisoikeus ja globaalikasvatus materiaalit. Miksi ihmisoikeus ja globaalikasvatus? Viitattu 20.01.2022. <https://www.unicef.fi/koulut/ihmisoikeus-ja-globaalikasvatusmateriaalit/>
- Vainio, Leena 2021. Digitaaliset oppimateriaalit ja niiden käyttöopiskelussa ja opetuksessa, 1. Viitattu 21.10.2021. <https://aoe.fi/api/download/bPodcastDigitaalisetoppimateriaalitjaniidenkayttoopiskelussajaopetuksessateksti-1576648847953.pdf>
- Väyrynen Raimo 1999. Globalisaatio ja yhteiskuntapolitiikka Suomessa. Yhteenveto Sitran Globalisaatio, hyvinvointi ja työllisyys -tutkimusohjelman tuloksista. 3. Viitattu 01.02.2022. <https://media.sitra.fi/julkaisut/Globalisaatio.pdf>

8 LIITTEET

LIITE 1

MOTIVAATIOKIRJE

Haen tällä motivaatiokirjeellä kehittäjäksi Punaisen Ristin Nälkäpäivä- oppimateriaali projektiin.

Hei,

Olen Julia Luukko, 26-vuotias nuori aikuinen Helsingistä. Opiskelen kolmatta vuotta yhteisöpedagogiksi Humak ammattikorkeakoulussa. Haluaisin päästä mukaan kehittämään materiaaleja koululaisille ensi syksynä toteutettavaan Nälkäpäivä-keräys projektiin.

Minut pitäisi valita tähän projektiin, sillä olen aina ollut kiinnostunut maailmasta Suomen rajojen ulkopuolella ja muiden auttaminen on minulla lähellä sydäntä. Olen asunut ulkomailla, sekä matkustellut paljon, joten kiinnostus ulkomaihin on minulle luontaista.

Globaalikasvatuksen antaminen nuorille ja lapsille on mielestäni hyvin tärkeää ja haluan olla mukana opettamassa globaalia toimijuutta tulevaisuuden sukupolville. Olen muun muassa toiminut globaalikasvatuksen parissa kansainvälisellä lastenleirillä CISV- nimisen järjestön kautta kesällä vuonna 2019. Toimin kesäleirillä kuukauden ajan vapaaehtoisena ohjaajana. Ohjaajana tehtäväni oli opettaa lapsille globaalikasvatuksen hyviä arvoja ja tutustuttaa lapset muihin kulttuureihin. Tämän lisäksi olen toiminut vapaaehtoistoissa esimerkiksi Etelä-Amerikassa vuonna 2018. Kaiken tämän kokemuksen lisäksi tein viime vuoden lopulla projektin Lasten, - ja nuorten säätiön kanssa, jossa olimme projektiryhmämme kanssa luomassa materiaaleja globaalikasvatushankkeeseen. Saimme tästä työstä arvosanaksi 5 (asteikolla 1–5.) Linkki materiaalin kokoavaan PowerPoint esitykseen on tässä:

https://humakfi-my.sharepoint.com/:p/g/personal/luukju01_humak_fi/EWY--V8ivw1BudmgVwcz3RkBra3sukxdYDhrtR5tsTsifg

Olen kiinnostunut toimimaan kansainvälisessä ympäristössä myös tulevaisuudessa, siksi ajattelenkin, että opinnäytetyö aiheen parissa hyödyttäisi minua jatkossakin.

Tätä projektia hyödyttäviä taitoja minulla on tekstin kirjoitustaidot, Microsoft ohjelmien sujuva käyttö (Word, PowerPoint), sekä videoiden muokkaustaidot (Adobe premiere pro) ja muun luovan materiaalin luominen esimerkiksi blogin kirjoitustaidot (Wordpress) ja kuvien perusmuokkaus (Photoshop), julisteiden ja mainoksien tekeminen (Canva). Lisäksi nyt opiskelujen ajan olen tottunut etätyöskentelyyn ja etäkeskusteluohjelmien käyttöön (teams ja zoom). Omaksun nopeasti uusien käyttöjärjestelmien ja ohjelmien käytön.

Muita taitoja, joita voisin hyödyntää tässä tehtävässä, on luova- ajattelukyky, kielitaito (suomi, englanti, ruotsi ja espanja) ja kyky heittäytyä uuteen pelkäämättä. Luonteeltani olen ihmisläheinen, empaattinen ja nokkela. Minulla on loistavat sosiaaliset taidot sekä halu kehittää itseäni ja oppia uutta. Minusta saisitte motivoituneen ja oma-aloitteisen opinnäytetyön tekijän. Tarttuisin innolla työn tekemiseen, sillä tämä projekti on todella mielenkiintoinen!

Työkokemusta minulla on paljon asiakaspalvelualalta Suomesta, sekä ulkomailta. Tällä hetkellä teen työtä Kalliola -järjestön lastensuojelussa. Teen sijaisuuksia nuorisokoteihin osa-aikaisesti, joten pystyisin yhdistämään tämän projektin työtunnit, sekä nykyisen työni tunnit. Olen kiinnostunut jatkotyömahdollisuuksista Suomen punaisella ristillä ja esimerkiksi harjoittelupaikasta tulevana syksynä.

Olisi mahtavaa päästä keskustelemaan asiasta lisää kanssanne. Olen tavoitettavissa puhelimitse, sekä sähköpostitse. Alla ovat yhteystietoni. Kiitos vaivannäöstä.

Ystävällisin terveisin,

Julia Luukko

LIITE 2

Haastattelukutsu

Hei,

Olen Julia Luukko, kolmannen vuoden HUMAK-ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelija. Kirjoitan opinnäytetyötäni parhaillaan Suomen Punaiselle Ristille.

Olen luonut tämän vuoden Nälkäpäivä-keräykseen liittyvän verkko-oppimateriaalin Punaisen Ristin oppimateriaalipalveluun. Haluaisin nyt haastatella opettajia globaalikasvatuksesta.

Haastattelun aiheita:

1. Globaalikasvatuksen tila nykypäivän opetuksessa?
2. Minkälaisena koet järjestöjen tuottamat globaalikasvatusmateriaalit?
3. Voisimme myös katsoa lyhyesti tekemääni oppimateriaalia ja voisit antaa siitä huomioita tai palautetta.
4. Yleistä keskustelua globaalikasvatuksen oppimateriaaleista

Haastattelussa esiin nousseiden huomioiden perusteella analysoin tämän tekemäni materiaalin ja annan ehdotuksia ensi vuoden materiaalin kehittämiseksi.

Haastatteluaineistoa hyödynnetään tutkimusmateriaalina opinnäytetyössäni.

Haastattelu toteutetaan TEAMS-verkkokeskustelualustalla. Tapaaminen kestää noin 30–60 minuuttia ja se tallennetaan. Litteroiduista haastatteluista poistetaan henkilö- ja työpaikkatiedot. Valmis opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Theseus-tietokannassa.

Olisin suuresti kiitollinen avustasi!

Ystävällisesti,

Julia Luukko

Yhteisöpedagogiopiskelija

HUMAK ammattikorkeakoulu

LIITE 3

Haastattelukysymykset asiantuntijoille

1. Globaalikasvatuksen nykytila kouluissa tällä hetkellä- Miten opetusmateriaalit voisivat vastata tähän tarpeeseen?
2. Kuinka tarpeelliseksi järjestöjen luomat globaalikasvatus materiaalit koetaan? Oletko saanut palautetta globaalikasvatuksen materiaalien käytettävyydestä yleisesti
3. Globaalikasvatuksen tulevaisuuden näkymät?
4. Globaalikasvatuksen tila kansainvälisesti. Tiedätkö, miten globaalikasvatusta opetetaan kansainvälisesti esim. Euroopan tasolla? Onko opetus aktiivisempaa tai inaktiivisempaa kuin Suomessa, tai onko joitain muita havaittavia eroja?

LIITE 4

Haastattelukysymykset opettajille

3. Mikä on globaalikasvatuksen tila nykypäivän opetuksessa?
4. Minkälaisena koet järjestöjen tuottamat globaalikasvatusmateriaalit?
5. Voisimme myös katsoa lyhyesti tekemääni oppimateriaalia ja voisit antaa siitä palautetta.
6. Yleistä keskustelua globaalikasvatuksen oppimateriaaleista ja muita huomioita

LIITE 5

Linkki Nälkpäivä-keräys aiheiseen oppimateriaaliin

<https://sproppimateriaalit.fi/web/site-281228/state-jurdemjggircytr/front-page>